

Preben Lange (Grønl.):

Der har været en længere debat om, hvorvidt en sådan lovgivning skulle være nødvendig i Grønland. I et land, hvor hundeslæden har været en livsbetingelse i visse områder, skulle man ikke tro, at motorcykler overhovedet skulle kunne tage konkurrencen op med den.

På de forholdsvis korte og ofte meget benyttede veje har motorcyklen indtaget en stor plads. Larmen og farten passer ikke til grønlandske veje, allermindst til deres omgivelser. Det har allerede kostet en hel del unge mennesker livet på grund af meningsløse trafikuheld. Det er et befordringsmiddel, som ingen vil savne, den dag det forsvinder helt fra de små og korte grønlandske veje.

På denne baggrund vil jeg tilslutte mig nærværende lovforslags gennemførelse.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Også i forbindelse med dette lovforslag vil jeg sige tak for den tilslutning, det gennemgående har fået.

Jeg er blevet spurgt af hr. Steen Folke, hvornår der vil komme et forbud, og jeg forstod, at det var et ønske, at det skete hurtigst muligt.

Det er givet, at dette lovforslag ikke indeholder et forbud mod at køre på motorcykel i Grønland. Det er blevet nævnt her, og jeg vil gerne understrege, at det er det jo ikke. Men det er en slags forløber for noget mere, tror jeg, som kan gå i retning af et totalt forbud, hvis forholdene ikke ændrer sig i Grønland. Jeg vil godt sige, at det efter min mening er de grønlandske politiske myndigheder, der må afgøre dette. Det er dem, der kender problemet i det daglige, og hvis de henvender sig til os med henblik på at få en stramning eller det modsatte gennemført, så vil vi naturligvis tage det under overvejelse i ministeriet.

Det er rigtigt, at det er et temmelig alvorligt problem mange steder i Grønland. Det er ikke, fordi der er indregistreret så forfærdelig mange motorcykler i Grønland. Jeg har foretaget en undersøgelse pr. 24. marts, og den viser, at det er 65 motorcykler, det drejer sig om, som er indregistreret i Grønland. De mindre grønlandske samfund med deres specielle vejnet, med den særlige natur, er ikke

rigtig i harmoni med motorcyklen, for der sker jo mange ulykker.

Jeg er glad for, at jeg har fået denne brede tilslutning til lovforslaget her i dag.

Jeg er blevet spurgt af fru Inge Krogh, hvem der ser efter, at motorcyklerne reparerer. Jeg står lidt usikker over for, hvem det egentlig er, men jeg vil sige, at politimyndigheden i Grønland naturligvis har en tilsynsmyndighed på dette område, og mere kan jeg i og for sig ikke sige. Jeg skal prøve at undersøge det nærmere og naturligvis tilstille udvalget helt konkrete oplysninger herom.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det udvalg, der den 14. november 1979 er nedsat til behandling af lovforslag vedrørende Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af gymnasiestrukturen.

[Af Mimi Jakobsen (CD) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 80. Fremsat 11/3 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 4 og 5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om de 16-19-åriges uddannelsesmuligheder.

[Af Bertel Haarder (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 64. Fremsat 14/2 80).

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ungdomsuddannelserne.

(Beslutningsforslag nr. B 83. Fremsat 12/3 80).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Hovedformålet med det forslag, der er fremsat af venstre, er at kanalisere elevstrømmen fra folkeskolen væk fra gymnasiet og over i retning af de øvrige ungdomsuddannelser. Dette er også et af formålene med regeringens forslag, og jeg kan derfor med det samme erklære mig enig i flere af de punkter, der er anført i venstres forslag.

Et væsentligt punkt i dette forslag er en styrkelse af vejledningen og bistanden til elever i folkeskolens afgangsklasser, som skal have samme opmærksomhed, hvad enten de vil gå i gymnasiet eller vælger en erhvervsuddannelse. Jeg er helt enig i disse betragtninger, og det fremgår også af regeringsforslaget.

Venstre ønsker endvidere, at man ved uddannelser, der ikke nødvendigvis forudsætter studentereksamen, søger aldersgrænserne nedsat, sådan at gymnasiet ikke bruges som ventestation af dem, der hellere vil begynde deres uddannelse med det samme. Her er vi ved et af de centrale punkter, som jeg godt vil knytte nogle kommentarer til.

Det er i særlig grad inden for sundhedssektoren og inden for den sociale sektor, at der eksisterer krav om en minimumsalder på 18 år for optagelse. Årsagen hertil er, at der må stilles krav om en vis modenhed, og alderskravet er således fastsat både af hensyn til de færdiguddannede og til deres klienter. Størstedelen af disse uddannelser ligger i dag uden for undervisningsministeriets ressort, men som et led i gennemførelsen af regeringens forslag vil hele dette spørgsmål blive taget op.

Det foreslås i venstres forslag, at jeg trækker bekendtgørelsen om optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarierne tilbage. Jeg skal i denne forbindelse blot henvide til et af de svar, jeg har givet til hr. Bertel Haarder, sidst i folketingets spørgetid den 19. marts i år. Jeg er villig til at se på dette spørgsmål, og jeg er villig til at få klaret de misforståelser, som jeg tror ligger i denne sag. Jeg har forstået, at også venstres ordfø-

rer er indstillet på at drøfte spørgsmålet, uden at dette dog trods alt mindre problem skal afspore hele den debat, vi skal føre i dag.

Jeg konstaterer, at venstre og regeringen er enige om, at uddannelsesbåse og faggrænser må blødes op, samt at der må ske en øget geografisk udbygning af erhvervsuddannelserne. Tilsvarende er vi enige om, at der skal igangsættes nye uddannelsesinitiativer af mere utraditionel karakter over for de elever, som ikke umiddelbart er motiverede for en fortsat uddannelse efter folkeskolen.

Der er dog nok nuancer i enigheden, idet venstre fortsat satser på mesterlæren som et middel i denne henseende. Som bekendt har regeringen ikke i sit oplæg foreslået mesterlæren direkte ophævet, men jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg vil være overordentlig betænkelig ved at foretage en udbygning af den.

Spørgsmålet om at samordne mesterlæren og EFG-uddannelserne rummer en lang række praktiske problemer, som jeg ved tidligere lejligheder, bl. a. i uddannelsesudvalget, har redegjort for. Uddannelsernes struktur er forskellig, bl. a. starter EFG-uddannelserne med et basisår. Det er imidlertid bl. a. af ressourcemæssige grunde overordentlig u hensigtsmæssigt at operere med to sideordnede erhvervsuddannelsessystemer.

Selv om der er flere punkter i venstres forslag, jeg kan erklære mig enig i, savner jeg nogle aspekter, som må indgå i en helhedsløsning på dette meget vigtige uddannelsesområde. Forslaget centrerer om at dreje elevstrømmen i retning af erhvervsuddannelserne, men der siges ikke meget om, hvorledes uddannelsessystemet skal fungere, eller om uddannelsernes styring og administration. Det er imidlertid mit håb, at der i venstre også vil være vilje til at drøfte disse vigtige spørgsmål.

Jeg skal ikke bruge mange ord på centrum-demokraternes forslag, som jeg oprigtigt talt ikke finder særlig konstruktivt. Jeg tror ikke på, at det er en god idé at udbygge gymnasiet til en 4-årig uddannelse. Det nuværende 3-årige gymnasium har hidtil givet eleverne en udmærket baggrund for at gå i gang med en videreuddannelse. Hvorfor så prøve at forlænge uddannelsesiden?

Forslaget går, så vidt jeg kan læse det, desuden ud på at bremse tilgangen til gym-

[Undervisningsministeren]

nasiet ved at lade flere unge gå igennem en 2-årig gymnasieuddannelse med mulighed for at fortsætte i en erhvervsuddannelse. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg har vanskeligt ved at se det logiske i dette forslag, som efter min vurdering direkte vil føre til en forlængelse af uddannelsesstiden.

Nørgaard Sørensen (S):

Indledningsvis vil jeg gerne udtrykke vor tilfredshed med, at der nu er kommet et udspil fra undervisningsministeren om ungdomsuddannelserne.

Vi er i socialdemokratiet af den opfattelse, som ministeren jo også gav udtryk for, at der er flere sammenfaldende punkter mellem ministerens beslutningsforslag og venstres beslutningsforslag. Derfor skal jeg ikke gå i enkeltheder med dette, men blot understrege, at det naturligvis vil danne et rimeligt udgangspunkt for de videre drøftelser i uddannelsesudvalget.

Ungdomsuddannelserne er som bekendt i dag opdelt i stærkt adskilte sektorer. Det gør systemet stift, og det medfører en mangel på overskuelighed. Vi har som bekendt stadig en stor gruppe af unge, der ikke påbegynder nogen uddannelse efter endt folkeskole, samtidig med at vi har en stigende tendens, dog ikke voldsomt stigende, til, at flere og flere unge tager to uddannelser på samme niveau. Den såkaldte gøgeungeeffekt kan fremkomme, dersom det måtte blive mere og mere almindeligt, at unge med studentereksamen tager f. eks. en EFG-uddannelse og derved optager plads for unge fra ofte socialt dårligere stillede miljøer.

Det offentlige bruger ganske store midler til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, og denne bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden har da også haft en rimelig succes. Men jeg vil gerne understrege, at for socialdemokratiet drejer det sig først og fremmest om at give så mange unge som muligt et tilbud om en kompetencegivende uddannelse. Vort uddannelsessystem kan yde et selvstændigt bidrag til en varig løsning af ungdomsarbejdsløshedsproblemerne, dersom vi er i stand til at tilpasse, omstrukturere, systemet, så det bliver mere fleksibelt, mere overskueligt, samt giver særlige tilbud til de unge, der ikke umiddelbart efter folkeskolen er motive-rede for at indgå i en ungdomsuddannelse.

Det siger sig selv, at hvis vi skal medvirke til at løse netop disse svagest stillede unges uddannelsesproblemer, så må vi i første række satse på erhvervsuddannelserne. Dette være samtidig sagt som en forklaring på, at jeg ikke har beskæftiget mig meget med centrum-demokraternes forslag om en ny gymnasiestruktur.

Vi finder i socialdemokratiet, at regeringens beslutningsforslag sigter rigtigt. En øget udbygning og geografisk spredning af erhvervsuddannelserne er en helt nødvendig forudsætning for at give disse uddannelser en selvstændig værdi samt for at opnå den ønskede garanti for, at alle kan få en kompetencegivende uddannelse. Ligeledes kan vi helt tilslutte os beslutningsforslagets tanker om bedre overgangsmuligheder mellem de forskellige uddannelser samt en gradvis samordning, så vidt det overhovedet er muligt, hvilket naturligvis må følges af, at alle ungdomsuddannelser giver almen studiekompetence.

Jeg skal forsøge at ridse en række problemstillinger og synspunkter op, som på en eller anden måde må komme til at indgå i udvalgsarbejdet.

For det første ville det være dejligt, om der kunne skabes bred politisk enighed om en forenkling af ungdomsuddannelserne. Socialdemokratiet ønsker en sådan forenkling, og vi har derfor stadig det synspunkt, at dette må indebære en overgang fra mesterlæren til EFG, ligesom det må indebære en inkorporering af andre ungdomsuddannelser i EFG, f.eks. de tekniske eksamensuddannelser og social- og sundhedsuddannelserne.

Jeg stiller mig en smule uforstående over for, at venstre nu gennem sit beslutningsforslag åbenbart ønsker på en eller anden måde at lovfæste mesterlærens fortsatte eksistens. Det er noget i modstrid med den EFG-lov fra 1977, som venstre stemte for, og hvor det blev bestemt, at organisationsrepræsentanterne i de faglige udvalg havde indstillingsret om netop dette spørgsmål. I øvrigt noterer vi i socialdemokratiet med interesse den store og positive interesse, EFG ikke mindst har fået i erhvervslivet.

For det andet vil vi lægge megen vægt på en forbedret erhvervs- og uddannelsesorientering i folkeskolen. I forbindelse hermed vil jeg gerne spørge undervisningsministeren, hvornår vi kan få oplysninger om det reelle

[Nørgaard Sørensen]

ansøgetal til EFG-uddannelserne pr. 1. august i år. Vi er klar over, at det meget høje ansøgetal, der har været offentliggjort, til dels skyldes den sammenhængende tilmeldingsprocedure, der kan gøre, at unge har søgt flere uddannelser på én gang. Men der opstår naturligvis problemer, som vel også må give anledning til alvorlige overvejelser i undervisningsministeriet, dersom der atter bliver alvorlig mangel på pladser. Dersom der igen viser sig en sådan pladmangel til sommer, mener vi, at alt må forsøges for ikke at afvise ansøgere til EFG.

For det tredje og som min sidste konkrete kommentar vil jeg gerne understrege det, der står i punkt 13 om den fremtidige styring af ungdomsuddannelserne. Vi er enige i, at dette skal foregå i et samarbejde mellem staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer. Vi mener, at amterne kan yde et værdifuldt bidrag i spørgsmålet om den fysiske planlægning og koordinering af institutionerne, men vi vil understrege, at erhvervsuddannelserne ikke kan løsrives fra organisationernes indflydelse på grund af den faglige ekspertise, der findes i disse organisationer. Derfor må disse organisationer stadig have en landsdækkende indflydelse på indhold og styring.

Endelig vil jeg gerne understrege, at punkt 12's tale om, at de økonomiske støtteordninger ikke må virke forvridende på de unges uddannelsesvalg, selvfølgelig er en rigtig tankegang. Men jeg går ud fra, at dette ikke anfægter organisationernes ret til at forhandle løn og arbejdsvilkår for de grupper, der henhører under organisationerne. Det er eventuelt en diskussion værdig i udvalget bagefter.

Med disse bemærkninger skal jeg give tilslutning til undervisningsministerens forslag og håbe på et sagligt og positivt udvalgsarbejde.

Øllgaard (V):

Der er god anledning til, at ungdomsuddannelserne drøftes her i tinget og ude i befolkningen. Der er imidlertid al mulig grund til at udvise megen omtanke og til at analysere situationen grundigt, før vi begiver os ud i eventuelle store, gennemgribende reformer af ungdomsuddannelsessystemet. For hvad er det egentlig, der er 1980ernes udfordring? Jeg synes nok, det spørgsmål trænger til me-

gen omtanke og megen belysning. Jeg tror for mit vedkommende, at det både er noget med det alment dannende og noget med det fagligt kvalificerende, som i øvrigt ikke kan skilles ad og ikke skal skilles ad.

Jeg er overbevist om, at et mangestrengt uddannelsessystem er bedst til at klare udfordringen, der ligger i 1980'erne. Men hvad er det egentlig for problemer på området, der for tiden holdes frem som begrundelser for at gå i gang med store reformer? Er det egentlig problemer, der har årsag inden for eller uden for uddannelsessektoren? Adskillige af problemerne forekommer det mig har årsag udenfor. F.eks. var det en politisk beslutning at lukke op for den store tilstrømning til gymnasierne, hvorved der skabtes vældige funktionsproblemer i gymnasierne, og hvorved der udløstes nogle vældige investeringer i gymnasiebyggeri, som allerede nu er problematisk. Det er ufornuftigt, i hvert fald på den baggrund, at afskaffe eller om-danne gymnasiet.

Det forekommer mig, at der kan være adskillige andre fejl indbygget i den situationsanalyse, der må ligge til grund for ministerens beslutningsforslag. Kan være, sagde jeg. At det forholder sig sådan, fremgår også af det forhold, at mange af de skavanker, der forekommer i nu-situationen, skyldes forkert brug af eksisterende muligheder for smidige administration.

Det kunne administrativt have været forhindret, at der har udviklet sig den situation, administrationsdepartementet for nylig så malende har skildret i sin redegørelse og i sine prognoser. For den pris på 750 mill. kr., som administrationsdepartementet nævner som en omkostning ved, at unge tog to uddannelser i en ventetid, kunne der have været lavet megen god erhvervsuddannelse, der kunne have givet mange unge bedre muligheder.

Der er faktisk god grund til at analysere mere grundigt, hvad der er årsager til nogle af de aktuelle problemer, og til at analysere nærmere, hvori så de skabte problemer egentlig består. Hvilke tilsyneladende uddannelsesproblemer er f.eks. i virkeligheden arbejdsmarkedsproblemer? Jeg tror, det er mange. Det kan være med rod i faggrænser, i stive båse, i lønpolitik m. v.

Efter situationsanalysen kommer der en målsætningsproblematik, som vi bør overveje

[Øllgaard]

noje. Den målsætning, der er indbygget i beslutningsforslag nr. B 83 fra undervisningsministeren, er der al mulig grund til i hvert fald at studere nærmere og også studere kritisk. Nogle af målsætningspunkterne vil dog enhver kunne være enige i, f.eks. punkt 1. Alle skal have en reel mulighed for at vælge mellem flere ungdomsuddannelser. Ja, netop! Der er al mulig grund til, at der lægges flere kræfter i at oplyse ordentligt om de masser af gode muligheder, der rent faktisk foreligger, og at gøre det uden at stirre sig blind på gymnasiet eller på bestemte EFG-modeller, som jeg i øvrigt ikke vil sige noget nedsættende om, og da slet ikke generelt.

Andre af målsætningspunkterne indeholdt i forslaget er så bredt formuleret, at enhver kan lægge sit eget i dem. Nogle punkter er mere kontroversielle. Det drejer sig f.eks. om punkt 6, hvor der står, at der skal være en kerne af fælles fag, og punkt 3, som sigter direkte og ensidigt på EFG-modellen. Det er der for os at se ingen grund til; mesterlæren kører også godt. Eller punkt 11: Lærerne skal sikres et alment kendskab til hele uddannelsesområdet faglige indhold. Det er en formulering, der ligner en fælles læreruddannelse med alle en sådant eventuelle skavanker. I det hele taget står der »skal« for mange gange i forslaget.

Hvis der i de her nævnte punkter ligger tilløb til et centralistisk opbygget ungdomsuddannelsessystem, er vi overhovedet ikke enige. Vi tror meget mere på det decentraliserede system, vi har, hvor initiativet og hovedansvaret ligger hos den enkelte elev, hos de lokale myndigheder, i de respektive brancher, i de respektive befolkningsgrupper osv., men selvfølgelig som nu inden for visse vide lovgivningsrammer. Med den model, vi kender, er der mange gode erfaringer, men selvfølgelig skal den model ustandselig forbedres.

Afgørende for os er det, at vi fastholder, men forbedrer det flerstrengede system, vi har i hænde. Vi må spørge, om det i virkeligheden skulle være U 90-flertallets enstrengede ungdomsuddannelsesmodel, ministeren ønsker at realisere. Jeg vil stille det spørgsmål som et uskyldigt spørgsmål. Mange af formuleringerne ligner formuleringerne, som U 90-flertallet bruger, specielt formuleringerne i punkt 13, der omhandler styring og samordning.

U 90-flertallet sætter i sin målsætning hensynet til ligheden – resultatlighed – over hensynet til frihed – frihed til personligt og lokalt valg af art og omfang af offentlig uddannelse. Gør ministeren også det? Sætter ministeren også hensynet til ligheden over hensynet til friheden? Der ligger en konflikt dér, som vi tvinges til at tage stilling til. Vi sætter ikke hensynet til ligheden over hensynet til friheden, tværtimod. Vi finder ikke, at det i så høj grad, som forslaget kan tænkes at lægge op til, skal være et offentligt anliggende at kvalificere til enhver form for beskæftigelse eller at fastlægge en fælles kerne af fag – det kan læses: give de rette meninger. Jeg siger ikke, at det nødvendigvis skal læses på den måde, men det kan læses sådan.

Derimod finder vi det i høj grad påkrævet at fastholde kravet om faglig kvalitet, fastholde principper om faktisk kompetence, faktiske færdigheder. Vi mener i øvrigt, at der omkring hele det, jeg her har antydnet med disse stikord, er behov for en afpolitiseringsproces.

Efter analysen og målsætningsdrøftelsen melder sig spørgsmålet om de eventuelle midler til forbedring af systemet. Jeg har nævnt, at vi er meget skeptiske med hensyn til det middel, der foreslås i punkt 13, nemlig en sammenhængende planlægning, styring og finansiering af alle ungdomsuddannelser i et samarbejde mellem staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer. For hvad ligger der egentlig i det punkt, hvordan skal det fortolkes? Er det en uforpligtende, forbedret, koordinerende planlægningsprocedure, der foreslås, eller skal punktets formuleringer – igen med et »skal« – tages for pålydende? I sidste fald er det den store centralisering, der lægges op til, og den tror vi ikke på. Den vil ikke, tror vi, føre til de forventede ressourcebesparelser og de forbedrede elevstrømme.

Hvor bliver i givet fald de frie skoletyper af i et centraliseret system? Hvorfor er f.eks. kun nævnt staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer som styrende organer? Der er jo masser af andre personer, bestyrelser, befolkningsgrupper m.v., som ikke falder ind under de tre nævnte grupper af organer. Vi finder, at det vil være katastrofalt at skubbe disse andre til side. De spiller nu engang en meget vigtig rolle som initiativtagere, udviklere og økonomiske forvaltere, og

[Øllgaard]

det skal vi lade dem have en udstrakt grad af frihed til.

Bare to bemærkninger til CDs beslutningsforslag nr. B 80. Vi indrømmer, at det er vel ikke unaturligt, at der i den øjeblikkelige situation med den overdrevne tilstrømning til gymnasierne opstår tanker om en ændring af gymnasiestrukturen, men CDs forslag tror vi ikke på vil løse nogen fundamentale problemer. Tværtimod vil det formentlig føre til et yderligere overforbrug af dobbeltungdomsuddannelser og dermed blive temmelig kostbart. Vi tænker ikke i de baner, for situationen nu er ikke typisk, langtfra, og gymnasie-tilstrømningen er i øvrigt nu i aftagende og vil aftage yderligere – en tendens, som kan befordres på forskellig vis, bl. a. via kravene til det, der foregår i gymnasierne.

Vi finder, at man skal passe overordentligt på, både i forbindelse med ministerens forslag og i forbindelse med CDs forslag, at vi ikke griber til gennemgribende reformer i anledning af unormale forhold, det være sig unormale erhvervsforhold i anledning af forvredne arbejdsmarkedsforhold eller i øvrigt i anledning af unormale årsagssammenhænge uden for uddannelsessystemet.

Vi foretrækker at løse de aktuelle problemer, som findes i ungdomsuddannelsessystemet, som anvist i vores beslutningsforslag nr. B 64, der hviler på en helt anden grundholdning og i vid udstrækning på andre løsningsmuligheder.

Eva Møller (KF):

Med den knappe taletid, der er til at behandle tre omfattende forslag, er der ikke mulighed for at bruge mange ord på CDs forslag om en ændret gymnasiestruktur. Vi er i det konservative folkeparti enige med CD i betragtningerne om, at gymnasiet bør styrkes, at gymnasieundervisningen skal være forbedret til en højere boglig uddannelse, at den i øjeblikket for store tilgang til gymnasiet bør bremses, samt at tilliden til folkeskolens afgangsprøver desværre ikke er særlig stor. Vi tror blot ikke, at det på nuværende tidspunkt er klogt at ændre så drastisk ved gymnasiestrukturen, som der her lægges op til. Vi er bange for, at sådanne ændringer på nuværende tidspunkt måske vil kunne benyttes til den integration af ungdomsuddannelserne, som undervisningsministeren ønsker.

Ligeledes frygter vi, at man herigennem måske kan styrke de tendenser til at afskaffe studentereksamens højeste niveauer, som vi f. eks. oplever med den forsøgsundervisning, der i øjeblikket finder sted på Herlev gymnasium.

Vi mener, at de hensigter, som både CD og vi har om en god gymnasieuddannelse, kan fremmes på anden vis, som det vil fremgå af de bemærkninger, mit partis anden ordfører, fru Karen Højte Jensen, om lidt vil knytte til de to øvrige forslag, hvorfor vi altså ikke i den øjeblikkelige politiske situation kan støtte CDs forslag.

Karen Højte Jensen (KF):

Med hensyn til venstres forslag kan vi tilslutte os flere af intentionerne. Strømmen til gymnasiet må ændres, bl. a. gennem forbedret erhvervsvejledning i folkeskolen. Generelt set er den i dag for ringe og utilstrækkelig. At aldersgrænsen bør nedsættes ved optagelse til visse uddannelser, og at der er tendens til, at studenter i dag foretrækkes til job, hvor det ikke er nødvendigt, kan vi ligeledes tilslutte os.

Med hensyn til aflønning af de unge er vi enige i, at der i øjeblikket er tale om forvriddinger, især omkring aflønning ved offentlige beskæftigelsesarbejder. Disse aflønningsforhold er til skade for de unge selv.

Vi tilsiger venstres forslag en positiv udvalgsbehandling.

Ministerens forslag viser, at her har vi endnu en gang en socialdemokratisk minister, der har følt sig foranlediget til at lægge et forslag på bordet hentet direkte op af socialdemokratiets ideologiske kramkiste. Det er et forslag fyldt med mange fraser, rendyrket socialdemokratisk uddannelsespolitik. Vi står her med et forslag, der er holdt i generelle betragtninger, formentlig i håbet om at forslaget så vil glide lettere ned. Men et forslag med så mange ubehagelige visioner, der senere gennem lovgivning eller rent administrativt skal føres ud i livet, må fremkalde megen skepsis. Det kan jo føre til hvad som helst, men der er grund til at frygte det værste.

Samtlige unge skal have garanti for en uddannelse. Hvad vil dette med garantien sige? Man fjerner nødvendigheden for den enkelte unge af selv at gøre noget, fjerner det

[Karen Højte Jensen]

personlige ansvar, lægger det på samfundet, samtidig med at der lægges op til en stadig mere indgribende administration af det enkelte menneskes løbebane.

Ordet ligeværdig er det guddommelige ord i forslaget. Halvdelen baserer sig på ligeværdighed – ikke af hensyn til samfundets vækst og produktion. Der tages ikke stilling til, hvad ordet betyder. Ligeværdig er øjensynlig et argument i sig selv. Ved nærlæsning af forslaget og dets bemærkninger er det slående, at det er et nyt ord til afløsning af det slidte ord lighed. Nej, lighedsfilosofien fra U 90 er ikke glemt, der er bare kommet ny etiket på.

I forslaget fokuseres der på de svageste, de ikke motiverede. Hvad med det store flertal af motiverede unge? Der er intet om kvalifikation og dygtighed, intet om udfordringer, intet om, at uddannelse skal bruges til noget. Der må i langt højere grad sættes på kvalitet i uddannelserne. Det er de unge, der skal føre samfundet videre, og erhvervslivet må sikres den nødvendige tilgang af dygtige unge.

I bemærkningerne til forslaget står der, at de samfundsmæssige og pædagogiske betragtninger, som ligger bag folkeskoleloven, skal videreføres. Dette bør læses: enhedsskolen ønskes videreført i ungdomsuddannelserne. Socialdemokraterne betragter åbenbart erfaringerne fra enhedsskolen som en succes. Jeg deler ikke den holdning. Aldrig har der været så mange tabere blandt folkeskolens ældste elever.

Det konservative folkeparti ønsker ikke at ofre gymnasiet på lighedsidealets alter. Vi vil ikke være med til at rode uddannelserne sammen. Der må fastholdes to selvstændige retninger, en studieforberedende og en erhvervsrettet, begge på højt fagligt niveau. En integrering, som der flere steder i forslaget er antydnet, f. eks. fælles fag og praktisk beskæftigelse i gymnasiet, vil vi modvirke.

Ungdomsuddannelserne skal alle give adgang til videregående uddannelse. Det er da principielt et rimeligt synspunkt, men det viser sig, at det her drejer sig om U 90's resultatlighed. Alle når frem til samme uddannelsesstatus, men ikke nødvendigvis med samme faglige indhold.

Mange uhyrligheder er gemt i forslaget. Betyder punkt 11 på længere sigt en ensartet læreruddannelse? Betyder punkt 12 løn i ba-

sisåret, jfr. lønnen til unge under garantiordningen? Det vil være konkurrenceforvridende i forhold til de eksisterende uddannelser. Hvad betyder forenkling med hensyn til rådgivende organer i punkt 13? Med hensyn til punkt 16: betyder igangsættelse af forsøg, som vi så ofte har set det, snarere indledning af en politisk linje?

Tilgangen til gymnasiet har de seneste år været eksplosiv. Der har i høj grad været kælet for alt inden for de boglige uddannelser. Det er langt lettere at komme i gymnasiet end på EFG-grunduddannelserne. Det er et klart udtryk for en forfejlet socialdemokratisk uddannelsespolitik. Der må nu gøres en massiv indsats for at sikre, at vægten i uddannelsessystemet lægges på de mere praktiske uddannelser, der kan føre til attraktive livsstillinger inden for de produktive erhvervsgrene.

Kapaciteten på de tekniske skoler og på handelsskolerne må øges væsentligt, og det må ske meget hurtigt. I samarbejde med de implicerede parter på arbejdsmarkedet må der gøres en forøget indsats for at øge udbuddet af lære- og praktikpladser.

Undervisningsministeren mener, der må være videreuddannelsesmuligheder inden for de forskellige grene. Jeg vil gerne pege på, at erhvervsuddannelserne kan blive et attraktivt alternativ til gymnasiet, hvis der oprettes et teknisk gymnasium.

Indholdet af 10. klasse prøven må styrkes, så elever, der ønsker at forlade folkeskolen med en kompetencegivende prøve, får mulighed for det på linje med den afskaffede realeksamen. Den store tilgang til gymnasiet skyldes i høj grad, at realeksamen er afskaffet.

Undervisningsministerens forslag er et dårligt forslag, der snarere skaber nye problemer end løser de eksisterende. Det konservative folkeparti ønsker ikke at medvirke til at realisere de mange ubehagelige visioner i forslaget, og vi vil således forholde os skeptiske over for udvalgsarbejdet.

Halvgaard (FP):

Fremskridtspartiet har gang på gang hævdet, at der er roderi i uddannelsessystemet, ja, i hele uddannelsesmønsteret lige fra folkeskolen til de videregående uddannelser. En af årsagerne er naturligvis en dårligt gennem-

[Halvgaard]

tænkt lovgivning, men også at uddannelserne tilrettelægges og styres fra flere ministerier, amter og kommuner uden den fornødne samkøring og koordination. Ansvar for hele uddannelsessektorens administration og styring burde ligge ét sted, i undervisningsministeriet.

For folkeskolens vedkommende har roderiet klart vist sig som en følge af den nye folkeskolelov med devaluering af undervisningen, integrationsforsøg med tiltagende specialundervisning osv.

For det andet er der en dårlig koordinati-on af fritidsundervisningen. Det gælder ikke blot mellem folkeskolen og den kommunale ungdomsskole; der er også tale om en dårlig og uøkonomisk og manglende koordinering mellem den kommunale ungdomsskole og andre fritidsundervisningstilbud. Jeg tænker her både på AOF og FOF osv., der helt urimeligt konkurrerer med hinanden; det er uøkonomisk og uhensigtsmæssigt.

For det tredje er der en dårlig koordinati-on inden for lærlingeuddannelserne mellem EFG og mesterlæren.

For det fjerde er der tale om manglende regulering af adgangen til gymnasierne.

For det femte er der stadig væk en utilfredsstillende adgangsbegrænsning til de videre-gående uddannelser, trods det der blev gennemført i 1976. Det er simpelt hen et uddannelsesmønster, der flyder uhensigtsmæs-sigt og skaber forvirring både blandt børn, unge, lærere og forældre.

De tre beslutningsforslag, der behandles her i dag, bekræfter klart roderiet og leder dermed til en erkendelse af, at der er ført en planløs og forkert uddannelsespolitik gen-nem de senere årtier. Det kan man naturligvis ikke laste de nuværende undervisnings-minister for.

Går vi tilbage i tiden, kan jeg eksempelvis nævne, hvordan det i 1950'erne var det eneste saliggørende at centralisere hele det danske skolesystem, folkeskolen. Med djævelens vold og magt skulle alle små landsbyskoler nedlægges. Nu bekræfter man, at en decen-tralisering er nødvendig. Den ene lilleskole opstår efter den anden, ja, i snesevis er op-stået inden for det sidste års tid, fordi man ønsker et bedre arbejdsklima i folkeskolen.

På samme måde gik det med de små tek-niske skoler, som blev ledet glimrende af praktiske håndværkere. Disse varetog den

tekniske undervisning, og det virkede upåkla-geligt. Også disse skoler blev hårdt og brutalt slagtet. Nu er man altså kommet til den erkendelse ifølge ministerens forslag, at en geo-grafisk spredning af lærlingeuddannelserne er ønskelig. Det fremgår, hvis jeg forstår det ret, af punkt 1 i forslaget.

Ministerens forslag giver anledning til en række spørgsmål, som taletiden desværre ikke tillader at komme nærmere ind på, men som det bliver interessant at få klargjort un-der udvalgsarbejdet. Intentionerne i ministe-rens forslag er positive for flere tings ved-kommende, men negative på andre områder. I det hele taget synes jeg, der er en række uklarheder i forslaget, som trænger til en nærmere belysning.

Beslutningsforslag nr. B 80, der er fremsat af centrum-demokraterne, indeholder interes-sante ændringer i hele gymnasiestrukturen med en ændring af det 3-årige gymnasium til et 4-årigt. Jeg tror, det er en dårlig idé, fordi det, efter hvad jeg kan se, vil forlænge ud-dannelsesstiden generelt.

Tidligere gav realeksamen i folkeskolen adgang til videregående uddannelser som lærere, sygeplejersker, socialrådgivere osv. Det var en udmærket ordning. Nu ønsker man altså fra CDs side en afgangseksamen efter en 2-årig gymnasieundervisning som adgangsgivende til disse uddannelser. Jeg vil gerne spørge, om man fra CD har opgivet tanken om genindførelse af realeksamen som en afsluttende eksamen i folkeskolen. Det har jeg forstået af det forslag, centrum-demo-kraterne har fremsat.

Jeg vil også gerne spørge, om man har undersøgt, om der er økonomisk baggrund for en udvidelse af gymnasietiden fra 3 til 4 år. Hvad vil de økonomiske konsekvenser blive? Vil en sådan ordning ikke medføre en endnu større tilstrømning til gymnasierne end den, vi har oplevet?

Venstres beslutningsforslag nr. B 64 indeholder mange positive elementer, som frem-skridtspartiet kan støtte. Bl. a. anser vi det for praktisk, at aldersgrænsen nedsættes for påbegyndelse af visse uddannelser. Vi er po-sitive over for at etablere genveje mellem uddannelserne og også over for en spredning af erhvervsuddannelserne, en styrkelse af mesterlæren osv.

Fremskridtspartiet vil medvirke til et grun-digt udvalgsarbejde, men vi er betænkelige,

[Halvgaard]

hvis udvalgsarbejdet alene skal dreje sig om de 16-19-åriges uddannelse, fordi problemerne vedrørende de 16-19-åriges uddannelse hænger sammen med hele uddannelsessystemet. Derfor mener jeg, det havde været rarest, hvis der var mulighed for, at man kunne diskutere hele uddannelsessystemet på baggrund af de 16-19-åriges problemer.

Ebba Strange (SF):

Det er ikke meget at have 10 minutter til 3 sådanne forslag. Jeg skal derfor hæfte mig mest ved det forslag, som undervisningsministeren har fremsat.

Jeg kan sige ganske kort, at CDs forslag afviser vi fra SFs side. Vi mener, det er et forsøg på at genindføre realeksamen ad bagdøren, og det vil vi ikke være med til.

Men hensyn til venstres forslag skal jeg sige, at vi selvfølgelig på det skarpeste vender os imod punkt 11, der er et forsøg på at gribe ind over for de unge arbejdsløse muligheder. Vi mener, de unge arbejdsløse er den allerdårligst stillede gruppe, vi overhovedet har i dette samfund. De trænger til støtte og ikke til indgreb.

Vi kan ikke tilslutte os, at aldersgrænserne bliver nedsat, hvis man tænker på børnehaven- og socialrådgiveruddannelse og den slags uddannelser, og det vil jeg tro man gør. På den anden side glæder vil os også til debatten om, hvad det egentlig er, ministeren mener med det nye cirkulære om optagelse til børnehaveseminarierne, for vi kan være enige med venstre i, at der skal være plads til dem, der ikke har studentereksamen, på de uddannelser. Det mener vi nu også stadig væk der er, men vi vil godt være med til en drøftelse af det.

Vi kan støtte, at erhvervsuddannelserne spredes. Det står også i ministerens forslag.

Vi går imod mesterlærens bevarelse, men det tror jeg godt venstre ved efterhånden, det er sagt nogle gange. I det hele taget vil jeg godt sige, at alt det, jeg ikke når at få sagt ved denne lejlighed, det har jeg nok sagt før, for vi har jo diskuteret disse ting et par gange før. Vi har ikke skiftet standpunkt i socialistisk folkeparti.

Med hensyn til ministerens forslag kan SF tilslutte sig formålet. Det er smukt at garantere samtlige unge et tilbud om en ungdomsuddannelse. Det, vi så er spændte på, er,

hvordan vi skal gøre det, og hvordan vi skaber den ligeværdighed, som ministeren efterlyser, mellem de forskellige tilbud. Vi ved, at vi har et uddannelsessystem, der udskiller, og at udskillelsen i uddannelsessystemet foregår efter erhvervslivets behov, samt at den foregår efter nogle sociale skillelinjer. Sådant har det hele tiden været, og sådan er det stadig væk.

Vi havde fra SFs side gerne set et forslag om en samordnet ungdomsuddannelse for alle, men jeg ved, at den tidligere socialdemokratiske undervisningsminister to gange har prøvet at foreslå det uden held, så jeg kan sådan set godt forstå, hvad det er, der får den nuværende undervisningsminister til at prøve på en lidt anden måde.

Vi synes, en samordnet ungdomsuddannelse vil være det bedste, en uddannelse bygget op med et indhold, der var en koordination af praktisk og teoretisk arbejde, som byggede på nogle arbejdsmetoder, der fremmede elevernes selvstændighed, kritiske sans, kreativitet, en ungdomsuddannelse, der var adgangsgivende til alle videregående uddannelser, og en ungdomsuddannelse, som også var erhvervsforberedende. Vi er derfor glade for, at undervisningsministeren foreslår, at disse ungdomsuddannelser skal danne grundlag for videregående uddannelser.

Efter vores mening er det helt store problem med ungdomsuddannelserne det, vi har kaldt restgruppen. Det er et kedeligt udtryk, men det handler altså om den gruppe, der ingen uddannelse får efter den grundlæggende skoleuddannelse. Det er en gruppe, der stadig væk er på 20-25 pct. af en årgang. Det er alt for mange, til at jeg synes, ministeren kan tillade sig at rubricere dem som nogle, der ikke umiddelbart er motiverede, og over for hvem der skal gøres en ekstra indsats. Hvis det havde været en meget lille gruppe, kunne jeg have klaret den formulering, men det er en meget stor gruppe, og det er vel dem, der allermost trænger til uddannelse, uddannelse med mening i og med et indhold i, som kan optage dem.

Ministeren er selv i sine bemærkninger inde på, at vi i denne gruppe har dobbelt så mange piger som drenge, og at vi har dem, der er mest arbejdsløshedstruede. Jeg tror ikke, deres problem kan klares med korte kursus af forskellig art, netop fordi de er så uddannelsestrængende, som de er.

[Ebba Strange]

Jeg vil egentlig godt på dette punkt spørge ministeren, hvor hun egentlig har tænkt sig efterskolerne placeret i dette billede. Hun er selv lidt inde på i bemærkningerne, at mange efterskoler har gjort et godt stykke arbejde med netop denne gruppe unge og fået dem sat i gang med nogle ting, som de ellers ikke ville være kommet i gang med. Jeg tror kun, problemet med denne gruppe kan løses med to midler, nemlig for det første penge, for det andet en frigørelse fra det kraftige greb, som erhvervslivet har om hele den praktiske del af ungdomsuddannelserne.

Et af formålene med forslaget er angiveligt at få lettet presset på gymnasierne og få flere ledt over i EFG-uddannelserne, men de nyeste rapporter, vi har fået fra socialforskningsinstituttet, viser, at hver tredje elev afbryder sin EFG-uddannelse, og af disse afbryder 3 ud af 4 uddannelsen, fordi de ikke kan få praktikpladser. I en sådan situation er det svært for mig at se, hvor ligeværdigheden med gymnasieuddannelsen er henne. En 1-årig handelsskole, hvor man så ikke kan fortsætte i overbygningen, fordi man ikke kan få en praktikplads, kan vel aldrig blive ligeværdig med et 3-årigt gymnasium.

Frafaldet i gymnasiet vil jeg godt have lidt at vide om. Det har ikke været særlig stort, kun på et par procent. Jeg har hørt, det er stigende, men det må vi have boret lidt i i udvalget.

EFG-eleverne sammenligner ikke umiddelbart EFG med gymnasiet, men med mesterlæren, og mange, især drenge, afbryder EFG-uddannelsen netop for at gå over i mesterlæren. Mesterlæren er imidlertid så snævert erhvervsforberedende i sit sigte, at den efter SFs mening ikke svarer til de krav, en ung i 1980'erne med rette kan stille til sin uddannelse. Derfor bør man gøre op med mesterlæren nu. Samtidig bliver vi nødt til at give de unge i EFG-basisåret en lærlingeløn. Netop sammenligningen med lærlingsituationen gør, at mange undlader at gå i EFG eller forlader den.

Man opnår ikke ligeværdighed ved at give alle de samme vilkår, men man opnår ligeværdighed ved at tage udgangspunkt i de faktiske forudsætninger, de unge har, og så give de underprivilegerede nogle ekstra muligheder. Vi ved, at 44 pct. af restgruppen kommer fra ufaglærte arbejderhjem, og hvis vi vil gøre EFG-uddannelserne attraktive for

dem, må vi sikre dem lønnen på basisåret. I øvrigt må vi sikre alle 16-19-årige en ordentlig støtte, og det har SF sammen med VS fremsat forslag om.

Ministerens er inde på, at der nu skal lægges pres på erhvervslivet for at få dem til at tage EFG-elever i praktik. Det kan vi støtte. Vi er bare spændt på, hvilken model ministeren har til at gøre dette efter. I SF er vi modstandere af en generel forgyldning af erhvervslivet og arbejdsgiverne, men vi kunne godt tænke os, at man gjorde alle former for erhvervsstøtte betinget af, at arbejdsgiverne, arbejdspladserne, påtog sig en uddannelsesopgave.

Jeg vil egentlig godt fra denne talerstol sige, at jeg savner fagbevægelsens engagement i disse spørgsmål. Jeg synes, alt for mange fra fagbevægelsen har taget for let på ungdomsuddannelserne. Jeg kender store arbejdspladser, hvor man accepterer, at folk får et kort træningskursus i en eller anden specialopgave og så kommer ind på linje med de faglærte. Jeg ved, at man stiller krav i forbindelse med overenskomsterne om mere uddannelse for de mennesker, der allerede er uddannet. Men hvad med de unge? Det er trods alt dem, der skal bygges videre på.

Lad mig sige lidt om gymnasierne til sidst. SF deler ikke den store bekymring for den store tilgang til gymnasierne. Hvorfor må 40 pct. af de unge fra Ishøj eller Harbøre ikke gå i gymnasiet, når 40 pct. af de unge fra Hellerup og Søllerød har måttet det i årevis? Det er en klar social og geografisk diskrimination.

Vi er klar over, at den øgede tilgang stiller nye krav til gymnasierne og til gymnasielærerne, og det må vi tage højde for i en ny lovgivning omkring gymnasiet. Vi støtter de forsøg, der gøres rundt omkring på gymnasierne, og som bl. a. er beskrevet i forbindelse med Herlevforsøgene. Vi kommer ikke uden om at gøre flere forsøg og lade de enkelte skoler få lov til at forsøge.

Som ministeren selv peger på, har både gymnasieuddannelsen og mesterlæren sin rod i middelalderen, og det er vel ikke for tidligt, at vi konstruktivt giver os til at tænke på, hvad vores unge får brug for i 1980'erne og 1990'erne. Det er ikke noget snævert jobforberedende, men noget, der tager sigte på at give dem alle – rengøringsassistenterne lige så vel som præsterne – redskaber i hænde til

[Ebba Strange]

at tackle deres egen situation i en foranderlig verden, hvis forandring de ikke skal være passive tilskuere til, men aktive deltagere i.

Med hensyn til lærernes situation ved vi, at der slet ikke er uddannede lærere nok til at påtage sig undervisningen i den udvidelse af EFG-uddannelserne, som ministeren lægger op til, og vi ved også, at mange af gymnasielærerne ikke er tilstrækkeligt pædagogisk uddannede til, at de kan tackle en uddannelse med større tværfaglighed og mere integration. Det må vi give dem mulighed for med øget læreruddannelse både til den ene og til den anden gruppe lærere.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil gerne til indledning kvittere for ministerens udspil. Jeg opfatter det fremsatte beslutningsforslag som et direkte resultat af det radikale venstres forespørgsel til ministeren for nu snart et år siden. Tiden siden har været udfyldt af en ganske omfattende debat om ungdomsuddannelserne og har bekræftet, at der er et meget påtrængende behov for en nyordning på området.

Jeg skal ikke undlade at sige allerede til indledning, at jeg finder, at ministerens udspil har været længe undervejs. Jeg er klar over, at der har været gode begrundelser, i hvert fald i perioder, for ikke at kunne arbejde videre med det pågældende beslutningsforslag, men problemet er, at når vi i dag kun får fremlagt et principforslag – hvad jeg egentlig ikke skal bebrejde ministeren, for det opfatter jeg som udtryk for en imødekommethed over for de synspunkter, som vi mere konkret ønsker at gøre gældende, når det gælder den endelige udformning – så betyder det, at vi ikke er kommet videre med en række af de problemer, som er meget påtrængende, og som vi ser i dag, hvor vi f.eks. stadig har et meget stort antal af unge stående i kø foran de erhvervsfaglige uddannelser, samtidig med at vi i øvrigt har et udpræget behov for fagligt kvalificeret arbejdskraft i arbejdslivet.

Det er klart, at en reform af ungdomsuddannelserne trænger sig stærkt på. Vi må nu bruge de nødvendige kræfter og ressourcer i den nærmest kommende tid til at få disse ting på plads.

Jeg skal også tage vel imod ministerens beslutningsforslag. Vi er i det radikale ven-

stre af den opfattelse, at folkettinget ikke endnu en gang kan lade denne vigtige sag falde på gulvet. Vi føler os stærkt forpligtet til – og i øvrigt er vi meget interesseret i – at få fastlagt principperne for den fremtidige udvikling af ungdomsuddannelserne. Der er adskilligt i ministerens beslutningsforslag, som vi kan tilslutte os, det skal jeg vende tilbage til. Der er andet, som vi finder anvendeligt som udgangspunkt for en diskussion. Endelig er der noget, vi mangler, men som vi har en tiltro til at ministeren vil være imødekomende over for; også det skal jeg vende tilbage til.

Når det gælder uddannelsernes indretning, lægger beslutningsforslaget ikke op til nogen enhedsuddannelse. Der er ingen stærke tilskyndelser til integration inden for ungdomsuddannelserne. Jeg opfatter ministerens ønske om samordning sådan, at det alene sker af hensyn til styringsproblemerne og ud fra ønsket om at skabe den nødvendige sammenhæng inden for den del af uddannelsessystemet, og at bestræbelserne for at nå disse mål må være præget af en ydmyghed over for de enkelte uddannelsers selvstændige stilling og selvstændigt definerede mål og opgaver. Sådan ønsker vi i hvert fald at forstå det i det radikale venstre.

Beslutningsforslaget lægger også op til, at vi skulle kunne vende strømmen væk fra gymnasierne. Det skulle ske samtidig med en udbygning af erhvervsuddannelserne – og samtidig naturligvis en styrkelse af det pågældende område. Der er vi enige med ministeren, det lå der for øvrigt også i vores forespørgsel i sin tid.

Når det gælder de erhvervsfaglige uddannelser, bemærker jeg – det forstod jeg også på ministerens svar i dag vedrørende venstres beslutningsforslag – at når det gælder mesterlæren, har regeringen nok den holdning, at den skal have lov at være der, men der skal i øvrigt ikke gøres meget for den. Ministeren ved, at det ikke er noget, der imponerer det radikale venstre. Jeg har til gengæld i en tidligere debat sagt, at vi er indstillet på at se på, om det er muligt at skabe en fælles uddannelse, en fælles uddannelsesretning, inden for de to erhvervsuddannelsesretninger. Men vi lægger overordentlig stor vægt på, at vi bevarer muligheden for, at man kan starte sit uddannelsesforløb ude i det lokale samfund, hvor man hører til, hvor

[Ole Vig Jensen]

man har tillid til dem, man omgås, hvor man kender dem, og hvor man kan starte i et egentligt praktisk stykke arbejde. Jeg tror, jeg kan sige, at det vil være helt afgørende for vores vedkommende på dette område, at vi kan tilgodese sådanne synspunkter, men ellers er vi da fleksible, når det gælder om at få drøftet, hvordan vi kan gøre det bedre og mere hensigtsmæssigt, end det sker i dag.

Af beslutningsforslagets punkter skal jeg blot nævne, at vi kan tilslutte os, at der bør være en fælles kerne af fag inden for de forskellige uddannelsesretninger, og vi er gerne med til at ville styrke det, vi kalder de almene fag. Jeg tror, det er vigtigt, også for at skabe den nødvendige ligeværdighed for dem, der søger de forskellige uddannelsesretninger. Men det skal forstås sådan, at det ikke sker ud fra et ønske om at trænge de praktiske fag i baggrunden.

Muligheden for at afbryde uddannelsen undervejs med en nærmere defineret erfaring og kompetence synes jeg både er rigtig og tiltalende – altså med mulighed for, at den unge kan vende tilbage i uddannelsessystemet. Der bør være den fleksibilitet netop over for de unge.

Når det gælder økonomien, er der ikke mange forudsigelser i forslaget her, men det er vel klart, at det ikke er muligt at gennemføre det, uden at det koster penge. Jeg skal med det samme sige, at vi i det radikale venstre er indstillet på at ville være med til at prioritere dette uddannelsesområde højt. Vi er også indstillet på at ville være med til at finde nogle midler, og vi er helt åbne over for, at der kan være tale om på uddannelsesområdet i det hele taget at omprioritere for nu at få bragt forholdene ordentlig på plads inden for ungdomsuddannelserne.

Spørgsmålet er imidlertid, om ministeren ikke i sit beslutningsforslag har lagt op til, at det kan blive unødvendig dyrt. Jeg synes, der er en tilbøjelighed til at institutionalisere ungdomsuddannelserne, som om de stort set kun kan foregå i institutioner. Det er vi i det radikale venstre betænkelige ved. Vi tror, der er andre muligheder, der kan udnyttes. Vi tror også, vi hurtigere kan opfylde nogle af de behov, der er til stede, hvis vi forsøger at gå andre veje. Jeg skal her understrege, at der ligger mange muligheder i lokalsamfundet, som kan benyttes ved sådan en lejlighed. Bliver der tid, skal jeg vende tilbage til det.

Ministeren siger, at undervisningen skal være gratis. Jeg er enig, men jeg har hæftet mig ved, at der i bemærkningerne et sted står, at det ikke skal gælde undervisning, der eventuelt er etableret på privat basis. Det vil jeg gerne allerede nu sætte et spørgsmålstegn ved, fordi jeg tror, der godt kan være områder, hvor vi kan være tjent med fra samfundets side at gøre undervisningen gratis. Jeg skal blot henvise til den model, vi kender fra fritidslovgivningen, hvor erhvervskurserne er et tilbud, som tilgodeser mange, og som har været i stærk udvikling. De er lige bestemt for den gruppes vedkommende gratis, skønt de er organiseret på privat basis for en dels vedkommende.

Vi er ikke færdig med at overveje, hvordan vi i øvrigt kan indrette en fornuftig uddannelsesstøtte til de unge, men vi er indstillet på, at der må ske noget, og at der i øjeblikket i virkeligheden sker en forvriddning.

Tanken om en ungdomsgaranti er det radikale venstre meget optaget af, og vi synes ikke, det er nødvendigt kun at gå i gang med forsøgsvirksomhed i to amter. Vi bør tilskynde til overalt, hvor det kan lade sig gøre, at give mulighed for at indhente erfaringer, netop ofte fra lokalsamfundet.

Jeg vil gerne i den forbindelse sige, at muligheden for at udforme et økonomisk støtte-system nok også må afhænge af eller i hvert fald ses i sammenhæng med de ordninger, der gælder inden for arbejdsmarkedets område, de lønftaler, der gælder, og måske i virkeligheden også nogle af de ydelser, man kan få efter bistandsloven. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi skaber overensstemmelse i de ydelser, der kan gives unge 16–19-årige, sådan at man ikke er favoriseret, hvis man søger en bestemt retning af uddannelse. Vi er i øvrigt tiltalt af, at når det offentlige netop til den gruppe af unge skal yde økonomisk støtte, skal de unge give en modydelse, først og fremmest af hensyn til dem selv.

Som sagt må der være mulighed for at lukke op for spontane og lokale initiativer. Vi skal ikke nøjes med, at udviklingsmulighederne ligger i de store uddannelsessystemer. Vi må som sagt også udnytte lokalsamfundets muligheder. Vi har brug for både nytænkning og eksperimenter, og jeg er ikke i tvivl om, at det bl.a. også bør ske sammen med kommunerne.

[Ole Vig Jensen]

Jeg skal, hvis der bliver lejlighed til det, senere vende tilbage til styringen af hele dette område, som jeg synes er problemfyldt i dag, men som det er væsentligt også at prøve på at klare af.

Jeg har behov for at sige, da der ikke i denne sammenhæng er sagt meget om de frie skoler og deres betydning, at vi ønsker fra radikal side at understrege, at dem må vi skaffe plads til i dette system. Vi ønsker dem ikke inddraget i systemet i den forstand, det er imod deres natur, men vi må indrette systemet sådan, at der er plads til de frie skoler og de tilbud, som de giver, og som vi ved har haft stor betydning for mange unge i tidens løb og fortsat bør have det.

Må jeg til sidst sige lidt om de to øvrige beslutningsforslag. I venstres forslag er der en række punkter, som vi opfatter som udmærkede svar på den forespørgsel, vi har rejst fra mit parti. Jeg hæfter mig navnlig ved den overensstemmelse, der er mellem venstres og det radikale venstres vurdering af den praktiske erfarings betydning som indgang og motivation for at søge uddannelse. Det bliver ikke mindst her, vi i fællesskab skal gøre en indsats for at hjælpe regeringen og socialdemokratiet på sporet i spørgsmålet om en hensigtsmæssig indretning af erhvervsuddannelserne.

Om CDs forslag må jeg nøjes med at sige – med den korte tid, der er til rådighed – at det vil vi ikke kunne støtte.

Når det gælder regeringens udspil, er vi klar til et udvalgsarbejde, og vi er positive og vil arbejde stærkt med for at få en løsning på de problemer, der også er rejst i ministerens forslag.

Steen Folke (VS):

Der er løbet meget vand i stranden, siden den såkaldte Højbykitse blev udarbejdet. Siden da er situationen på ungdomsuddannelsernes område blevet mere og mere uholdbar. Bortset fra oprettelsen af EFG-uddannelserne er der ikke sket noget væsentligt, og da slet ikke noget der imødekom visionerne om integration af de mere teoretiske og de mere praktiske uddannelser.

Igennem 1970'erne er der sket en stadig udvanding af de forslag, som skiftende socialdemokratiske undervisningsministre fra hr. Heinesen over fru Ritt Bjerregaard til fru

Dorte Bennedsen har fremsat. Dels er reformideerne blevet mindre og mindre radikale, dels er udformningen af de principielle retningslinjer blevet mere og mere uforpligtende og vag. Jeg tvivler stærkt på, at der kommer noget som helst væsentligt ud af den kommende drøftelse af det regeringsforslag, som vi i dag har til behandling.

Forslaget rummer nogle smukke hensigts-erklæringer vedrørende udbygning af ungdomsuddannelserne, sådan at samtlige unge garanteres tilbud om en ungdomsuddannelse. Dette mål kan vi naturligvis kun støtte, men vi mener ikke, at det foreliggende forslag til folketingsbeslutning vil være tilstrækkeligt til, at en sådan garanti bliver reel. Dertil er forslaget alt for uforpligtende i sine formuleringer, og det opstiller slet ingen løsningsforslag, hvad angår de grundlæggende problemer, som i dag er erkendt inden for de eksisterende ungdomsuddannelser.

Det nytter selvsagt ikke noget at udbygge kapaciteten på EFG-området, hvis man ikke samtidig kommer med konkrete forslag til, hvordan man vil sikre, at alle de, der tager basisårsuddannelsen, vil kunne fuldende deres uddannelse, hvilket forudsætter en praktikplads. Forslaget burde indeholde konkret forslag om, hvordan de fornødne praktikpladser bliver skaffet til veje, eller eventuelt forslag til oprettelse af værkstedsskoler.

Det andet grundlæggende problem for erhvervsuddannelserne er eksistensen af de to konkurrerende uddannelsessystemer, mesterlæren og EFG-systemet, men også her viger regeringen tilbage for at gøre det, som er nødvendigt, nemlig at erstatte mesterlæren med EFG.

Problemet med uddannelsesstøtte løses heller ikke i forslaget. I punkt 12 står der, at det må tilstræbes, at de økonomiske støtteordninger ikke virker forvridende på de unges valg af uddannelsesstilbud. Betyder det, at regeringen vil sikre en tilstrækkelig uddannelsesløn til alle, eller betyder det blot, at alle skal have det lige dårligt? Jeg er bange for, at det er det sidste, der er tilfældet.

Hvis man mener noget reelt med, at også den store restgruppe, som i øjeblikket ingen uddannelse får, skal sikres en sådan, kan nok så udbyggede studie- og erhvervsvejledningsordninger ikke sikre det. De uddannelsessøgende må have en løn, de kan leve af, så for-

[Steen Folke]

ældrenes økonomiske situation ikke forhindrer den unges uddannelse.

Hvilke tanker har regeringen gjort sig om det fremtidige gymnasium? Man erkender, at gymnasiet i dag ikke længere er den rent studieforberedende uddannelse, som den er på papiret. Større og større andele af studenterne søger andre uddannelser end de langvarige teoretiske uddannelser. Men i bemærkningerne står der blot, at tendenserne må give anledning til overvejelser om, hvorvidt gymnasiets funktioner udelukkende skal være de samme som hidtil. Hvad tænker regeringen sig egentlig? Hvilke ændringer er nødvendige? Vil man ændre indholdet, eller vil man indføre adgangsbegrænsning?

Ifølge punkt 7 i forslaget skal der indføres praktisk beskæftigelse inden for arbejdslivet, men hvordan skal det ske? I bemærkningerne står der helt uforpligtende, at det må undersøges, hvilke muligheder der er osv., osv. Det gælder på en lang række punkter, at det bliver ved disse uforpligtende erklæringer.

Til punkt 3 vil jeg sige, at en egentlig uddannelsesløn eller i hvert fald betydeligt forbedrede økonomiske støttemuligheder vil være et langt effektivere middel til at tiltrække de unge, der »ikke umiddelbart er motivet for at modtage en fortsat uddannelse efter grundskolen«, som det hedder, end de metoder, der her anbefales, nemlig etablering af forskellige former for kortvarige kursus. Vi er meget på vagt over for den idé med de korte kursus, og jeg vil i hvert fald gerne tage kategorisk afstand fra det, som er udformet i forbindelse med ordningen med ungdomsgarantien, nemlig at man skal lave halve basisår som indslusning til EFG-uddannelserne. Det, man gør med sådan en ordning, er selvfølgelig reelt at undergrave den EFG-uddannelse, der allerede er etableret, og det er i det hele taget et af problemerne ved de korte kursus.

Til punkt 4. Principielt synes vi, det er rigtigt, at en ungdomsuddannelse skal give adgang til et bredt spektrum af videregående uddannelser og erhvervskompetence, eventuelt efter gennemgang af supplerende kursus. Men den logiske konsekvens af dette forslag må være, at adgangsbegrænsningen til alle uddannelser ophæves; ellers bliver det tomme floskler, at de forskellige ungdomsuddannelser er ligeværdige.

Til punkt 5. Vi er meget på vagt over for dette med fleksibiliteten i uddannelsessystemet. Det lyder så smukt og rigtigt, og jeg vil ikke bestride, at det set fra den enkelte kan være en fordel, at man kan gå fra én uddannelse til en anden nogenlunde tvangsfrit. Men også her er den afgørende problemstilling den, at man ved en modulopbygning af uddannelserne, som indebærer denne fleksibilitet, risikerer reelt at undergrave de samlede uddannelser. Vi mener, det er vigtigt, at uddannelserne skal være et sammenhængende hele, hvor almene fag og mere praktiske fag knyttes sammen, som det f.eks. anbefales på EFG-området i form af en faglig toning af fællesfagene inden for hovederhvervsområderne og på de enkelte andendelsuddannelser. Inden for de teoretiske uddannelser er vi imod en modulopbygning, der kan slå igennem på den måde, at det kommer til at forhindre et tværfagligt samarbejde og en rolig progression i løbet af tre sammenhængende uddannelsesår.

Til punkt 7. Vi er enige i, at der i uddannelserne bør være et samspil mellem teori og praksis, og at uddannelserne må åbne sig ud mod det omgivende samfund. Men hvordan vil man sikre, at det sker? Det er der intet om i forslaget her. Og hvordan vil man undgå, at praktikophold bliver slet og ret på arbejdsgivernes præmisser? Der ligger nogle meget store problemer i den praktiske gennemførelse af de hensigter, som vi i og for sig kan erklære os enige i. Regeringen gør intet for at vise, hvordan man kunne forestille sig problemerne løst.

Til punkt 8 om studie- og erhvervsorientering. Det lyder smukt, at studie- og erhvervsorienteringen skal udbygges, men man må også gøre sig nogle overvejelser over, hvilke funktioner studie- og erhvervsorientering kommer til at udfylde i et kommende uddannelsessystem. Studie- og erhvervsorienteringen skal efter intentionerne erstatte den sortering af ungdommen i de studieegnede og de praktiske, som tidligere skete gennem karakter- og eksamenssystemet. Nu skal sorteringen ske gennem vejledning. Men sortering bliver der alligevel tale om, blot tilsløres den i kraft af den individuelle vejledning, hvor sorteringen gennem karakterer i en vis fostrand er mere gennemskuelig.

Studie- og erhvervsvejlederen får også den funktion at prøve at overtale de unge til et

[Steen Folke]

andet uddannelsesvalg end det, de egentlig er interesseret i, hvis prognoserne f. eks. viser, at der ikke er uddannelsespladser, eller hvis beskæftigelsesmulighederne synes ringe inden for det valgte fag. Det er jo en politisk beslutning, hvor store beskæftigelsesmuligheder der skal være inden for en række sektorer. Denne overtalelse til andet uddannelsesvalg vil ske individuelt, og det vil blive tilsløret, at udbuddet af uddannelsespladser eventuelt er skævt.

Jeg kan ikke nå at kommentere alle de øvrige forslag. Der er da en række af dem, som vi er enige i, det gælder f. eks. geografisk spredning og styrkelse af voksenuddannelsen og en række andre ting, som vi synes er udmærkede, men hvor der altså trænges til en konkretisering.

Konkluderende kan jeg sige, at VS har sympati for en række af de intentioner, der er nedlagt i forslaget, men der er alt for mange uklare punkter. Vi lægger langt større vægt på en praktisk løsning af nogle af de påtrængende problemer, som jeg har været inde på i mit indlæg. Spørgsmålet er bl. a., om regeringen har den fornødne vilje til at bevilge de økonomiske ressourcer.

Til venstres og CDs forslag kan jeg kun nå nogle ganske korte bemærkninger. CDs forslag vil vi afvise. Vi er imod en sådan opdeling af et endnu mere elitært præget 4-årigt gymnasium, som CD vil have, og den besparelse, der ligger i at sluse alle de øvrige gennem et kortere 2-årigt, halvt gymnasieforløb. Vi er fundamentalt modstandere af de ideer, der ligger i det forslag.

Venstres forslag indeholder en lang række punkter, hvoraf vi er kategoriske modstandere af i hvert fald nogle. Det gælder både dette med at opretholde og udbygge mesterlæren, og det gælder også, tror jeg nok, dette med genvejene imellem de forskellige uddannelser, for, som jeg har været inde på i forbindelse med regeringens forslag, kan denne fleksibilitet, der lyder så udmærket, reelt betyde en undergravning og udhuling af kvaliteten af de eksisterende uddannelser.

Endelig må jeg sige, at punkt 11 i venstres forslag simpelt hen er uhyrligt. Det er med kærlig hilsen fra venstre, Danmarks liberale parti, til de unge arbejdsløse, som her får at vide, at 26 ugers reglen skal ændres, således at dagpenge skal betinges af mindst 26 ugers beskæftigelse de sidste 9 måneder, garantibe-

talingen skal reduceres med 20 pct., og lønnen på alle former for beskæftigelsesprojekter skal nedsættes til garantibetalingen. Jeg synes egentlig, det er utroligt, at man kommer med forslag af den slags.

Steffensen (KrF):

Fælles for de tre forslag her i dag er den bekymring, at presset på gymnasiet er alt for stort. Kristeligt folkeparti deler dette synspunkt og har gang på gang slået til lyd for, at vi får de praktiske uddannelser gjort mere attraktive og også kompetencegivende.

Kristeligt folkeparti mener, at disse uddannelsers teoretiske og praktiske indhold må styrkes, så de kan give tilstrækkelig baggrund for ansættelse inden for handel og håndværk og industri m. v. samt give mulighed for videre uddannelse inden for disse områder.

Kristeligt folkeparti mener, at en niveausenkning i gymnasiet på grund af en alt for stor tilgang er helt uacceptabel, og derfor bør gymnasiet fastholdes som et uddannelsesstilbud med alment indhold, med krav til eleverne om kundskabsfylde og fornøden modenhed for at kunne følge en undervisning af høj kvalitet.

Det er i den forbindelse, man skal se kristeligt folkepartis bestræbelser på at sikre dette kundskabsniveau bl. a. ved kravet om prøve på begge niveauer efter 9. klasse i folkeskolen.

Kristeligt folkeparti mener, at erhvervsuddannelserne bør være et reelt alternativ til gymnasiet, og at såvel fornyelserne som udvidelserne af disse bør ske i forbindelse med de tekniske skoler og handelsskoler og ikke ved, at man blander disse uddannelser sammen med gymnasiets struktur.

Til belysning af disse problemer er de tre foreliggende forslag mere eller mindre konstruktive. Kristeligt folkeparti havde hellere set, at ministeren havde fremsat konkrete lovforslag til løsningen af problemerne fremfor beslutningsforslaget, men vi optager forslaget i bedste mening og mener, at når ministeren har gjort det på denne måde, er det for at være så åben som muligt over for de synspunkter, der nu kan være med til at bringe en løsning på dette område.

Vi tror ikke, det i princippet er flere uddannelser, der er brug for, men nok så meget en bedre styring og en styrkelse af de mange

[Steffensen]

uddannelsesmuligheder, vi har, sådan at de unge kan få lyst til at benytte dem. Vi må bort fra den indstilling, at man for at være nogenlunde sikret bliver nødt til at gå i gymnasiet.

Så er der en lang, lang række spørgsmål, man kunne stille, men som det nok vil være mest relevant at stille i undervisningsudvalget; der er dog et par ting, jeg vil tage frem her.

Hvad med det 10. skoleår f. eks.? Når ministeren i stk. 2 taler om, at disse uddannelser skal bygge på en 9-årig grundskole, og man i bemærkningerne læser, at det ikke er hensigten at ændre grundlaget for 10. klasse i folkeskolen, er spørgsmålet, om det ikke vil ske alligevel.

Vi er enige i, at der må gøres en særlig indsats, men vi tror, at den skal bestå i en langt bedre oplysning, større bistand og bedre vejledning til eleverne i folkeskolens afgangsklasser, sådan som venstre omtaler det i sit forslag, fremfor yderligere at »tvinge« de unge til skolegang, når de hellere vil forlade skolen og prøve kræfter på anden måde i en anden uddannelsesform, der ikke har så boglig en karakter.

Der er en række positive og i øvrigt også sammenfaldende tanker i undervisningsministerens og venstres forslag, som giver baggrund for nødvendigheden af et grundigt udvalgsarbejde, men det gælder måske ganske særlig ministerens forslag, at formuleringen mange steder er meget bred, medens den i andre tilfælde er ret så konkret; man kunne nævne f. eks. den centralistiske udformning, der er tale om af f. eks. stk. 13. Vi finder, at der er tanker heri, som i alt for høj grad er i tråd med U 90s helhedssyn, og dem ønsker vi ikke at fremme. Det gælder specielt, når man taler om planlægning, om styring og om finansiering.

Når det drejer sig om de alternative uddannelser til gymnasiet, mener kristeligt folkeparti, at styringen må være central for ikke at få en sammenrodning af uddannelserne. Vi mener i øvrigt også, at man på disse alternative uddannelser har den bedste indsigt i og erfaring med, hvordan man i givet fald skulle styrke disse.

Hvad angår venstres forslag, er kristeligt folkeparti enig i intentionerne, og vi finder i øvrigt, at dette forslag er mere konkret end ministerens. Jeg mener ikke, at tiden er til, at

vi kan gå i detaljer her, heller ikke med enkelthederne i dette forslag, men jeg vil sige, at kristeligt folkeparti finder, at de to beslutningsforslag fra regeringen og fra partiet venstre kan danne grundlaget for et nødvendigt og et konstruktivt udvalgsarbejde.

Centrum-demokraternes forslag om gymnasiestrukturen kan kristeligt folkeparti ikke støtte. Vi finder absolut ikke, det er en god idé at gøre gymnasiet 4-årigt, selv om man ønsker at dele det op i 2 plus 2 år.

Alfred Hansen (DR):

Jeg vil gerne først sige noget generelt om ministerens forslag, og det skal være, at det er meget lidt konkretiseret, hvad det er ministeren vil. Jeg synes, der er mange almindeligheder. Det er udtryk for ønsketænkning fremfor udgangspunkt i, hvad der er realiteter, og det er på væsentlige områder ret intetsigende.

Men der er ingen tvivl om, hvad ministeren ønsker med forslaget: hun ønsker at skabe nogle andre rammer og andre uddannelsesstilbud til de 16–19-årige, hvilket der også er et vældigt behov for. Jeg er blot for nuværende en lille smule i tvivl om, hvilke muligheder ministeren ved en helt uændret vedtagelse af dette forslag vil få for selv at planlægge uddannelserne og give dem det indhold, ministeren måtte ønske, eller om folkettinget, ved ethvert initiativ som ministeren anmoder om og får bemyndigelse til, får mulighed for at diskutere disse ting.

Ministeren indleder sit forslag med at sige, at folkettinget opfordrer regeringen til ved de fornødne initiativer at sikre, at der kan garanteres samtlige unge tilbud om en ungdomsuddannelse, og så kommer alle de ting, der skal tages initiativ til.

Jeg vil tage særdeles afslappet på forslaget, hvis jeg har garanti for og sikkerhed for, at ethvert initiativ, ministeren tager for at realisere disse planer, bliver fremlagt i folkettinget til debat og til endelig vedtagelse. Men jeg bliver betydelig mere tilbageholdende og skeptisk, hvis jeg får vished for, at man ved en støtte til dette forslag har frasagt sig enhver mulighed for indflydelse senere ved lovgivning, der tager sigte på at indfri de løfter, som forslaget giver.

Der er en hel del i de punkter, ministeren har stillet op, som jeg er enig i. Jeg er enig i,

[Alfred Hansen]

at den enkelte elev skal tilbydes en reel mulighed for at vælge mellem flere ungdomsuddannelser, og jeg er også enig i, at det mål skal nås gennem udbygning og geografisk spredning af de enkelte uddannelser.

Vi har tidligere fra retsforbundets side stillet krav om og ytret ønske om, at man gav de unge 16–19-årige lige så gode muligheder for at få en erhvervsuddannelse, som man giver dem mulighed for at komme i gymnasierne. Det er jo sådan, at der skal oprettes gymnasier, hvis der er behov derfor, og man kan oprette erhvervsuddannelser, hvis der er behov derfor. Vi er meget tilfredse med, at regeringen nu endelig tager et initiativ i denne retning.

Vi er nok nødt til at tage udgangspunkt i det forhold, at ungdomsuddannelserne skal bygge på folkeskolens 9-årige grundskole, men jeg finder anledning til at knytte et par bemærkninger til den udvikling, der har fundet sted inden for folkeskolen, siden vi fik den 9-årige undervisningspligt.

Vi ønsker absolut fra retsforbundets side, at så mange som muligt skal have så god en uddannelse som overhovedet muligt. Vi ønsker at betragte uddannelse som et tilbud, og vi mener, at man får mest ud af det, hvis man får sin uddannelse i frihed. Jeg synes, udviklingen i folkeskolen, siden 9 års undervisningspligt blev vedtaget, har vist os, at det ikke altid er lykken for alle elever at tvinge dem til en uddannelse. Det er sådan nu stort set, at lige så mange elever, som ikke tidligere ønskede at udnytte uddannelsesmulighederne i folkeskolen til og med 9. skoleår, lige så mange elever er der i dag, der får dispensation for at kunne komme ud af folkeskolen, før de 9 år er gået. Det tyder på, at denne lovændring kun har fået til følge, at de 96–97 pct., som også tidligere ønskede 9 års undervisning i folkeskolen, nu føler, at de er tvunget til at være der, hvor de tidligere havde den glæde, at de selv havde ønsket at være der.

Det vil nok være noget opportunt at forestå et tilbageskridt – hvis det er et tilbageskridt – til 7 års undervisningspligt, men jeg synes, vi skal stoppe op og vurdere, hvordan det gik med den undervisningspligt. Det er gået sådan, at mange skoleelever i dag i 8.–9. klasse keder sig i folkeskolen og ofte er årsag til, at de elever, der gerne vil have lært noget,

og som ønsker at være der, ikke rigtig får det udbytte ud af det, som de skal.

Retsforbundet har for et halvt års tid siden udgivet et stort uddannelsespolitisk oplæg, som er sendt ud til debat, og her giver vi udtryk for nogle af de tanker, vi har gjort os vedrørende ungdomsuddannelserne. Mellemuddannelserne omfatter som bekendt de 16–19-åriges uddannelse, og for en betydelig del af befolkningen foregår den egentlige erhvervsuddannelse jo her, og da uddannelse i det moderne samfund må betragtes som en væsentlig forudsætning for at kunne få en tryk tilværelse fremover, må retsforbundet ud fra sit samfundssyn og sin skolepolitiske opfattelse prioritere disse mellemuddannelser meget højt; det skal ministeren vide.

Den nuværende ungdomsarbejdsløshed, presset på EFG-uddannelsen og især på gymnasiet gør det nødvendigt, at man beskæftiger sig med mellemuddannelserne med henblik på øgede uddannelsesstilbud og en koordinering af de eksisterende.

Derfor kan retsforbundet deltage i en sådan omorganisering af mellemuddannelserne ud fra følgende krav: for det første at der skal være reelle uddannelsesstilbud og muligheder for alle ud fra interesser og evner, og dette nødvendiggør bl. a. et øget samarbejde mellem skolerne for de 16–19-årige.

Vi mener for det andet, at der kan og bør ske en decentralisering af styringen af disse uddannelser, så der afgives beslutningskompetence fra folketing og undervisningsministerium til regionale organer og de nære interessenter omkring skolerne.

Vi mener, at undervisningen inden for gymnasium og HF såvel som inden for EFG-områderne i øjeblikket er for stærkt centralt styret. Vi mener fra retsforbundets side, at der bør ske en decentralisering i lighed med den, der er foregået inden for folkeskoleområdet. Rammerne for mellemuddannelserne skal naturligvis stadig væk lægges af folketinget, men det skal i højere grad, end tilfældet er nu, overlades til lokale organer at udfylde disse rammer.

Hvad angår gymnasiet og HF, vil jeg gerne sige, at disse skoleformer skal bevare deres almindende indhold, selv om de danner overgangsled mellem grundskolen og de specialiserede boglige og teoretiske uddannelser, og de må derfor indpasses naturligt i uddannelsesbilledet. Vi mener, at der, i den

[Alfred Hansen]

udstrækning, det er muligt, dog uden at niveauet bliver sænket, bør tilstræbes en integrering af det almindelige gymnasium med handelsgymnasiet og det tekniske gymnasium, som jo nogenlunde ligger på linje i niveau. Vi mener, at man derved opnår en god udnyttelse af lærerkræfter og faciliteter.

Derimod bør HF nok fortsat have sin selvstændige opbygning og udformning, der gør det muligt på utraditionel måde at skabe sig adgang til den højere uddannelse; dette behøver ikke at hindre benyttelse af gymnasiets lærerkræfter f. eks.

Vi anser det for meget væsentligt, at niveauet i gymnasiet bevares, og derfor bør det erkendes, at denne uddannelse er en belastning for nogle elever på nuværende tidspunkt, og det skyldes nok, at kriterierne for optagelse i gymnasiet er for dårlige.

Retsforbundet er modstander af, at der af økonomiske grunde, eller fordi der er adgangsbegrænsninger ved de højere uddannelser, sker begrænsninger i adgangen til gymnasiet. Jeg kunne ønske mig, at ministeren ville gå et skridt videre end til at sige, at alle unge skal have en uddannelsesmulighed, nemlig til også at erkende, at adgangsbegrænsningspolitikken for de videregående uddannelser er irrelevant, at den har spillet fallit, og at den har betydet, at mange unge ikke har fået den uddannelse, de havde lyst til.

Det kan undertiden være svært at diskutere uddannelsespolitik med socialdemokratiet og den nuværende regering, fordi de i stor udstrækning bygger deres uddannelsespolitik på princippet om, at man skal være lige. Vi vil gerne diskutere uddannelsespolitik ud fra princippet om, at alle skal have lige muligheder, og at der skabes mulighed for at tilgodese det individuelle særpræg, det, som den enkelte elev, den enkelte unge har lyst og evne til og interesse for, og det gør man ikke ved at skabe f. eks. fælles fag, som alle skal følge.

Vi mener, det er farligt, som ministeren lægger op til, at foreslå en fælles kerne af fag for alle 16-19-årige. Fagene må i den enkelte uddannelse ses i relation til det formål, som uddannelsen har, og man må tilgodese det individuelle særpræg. Om det er socialdemokratiets formål at sænke niveauet generelt, kan jeg ikke vide, men det vil blive resultatet

af en vedtagelse af dette forslag, hvis ikke man ændrer det på væsentlige områder.

Jeg håber, at vi får en frugtbar diskussion i udvalget om de to forslag, der er kommet fra venstre og fra ministeren.

Nathalie Lind (V):

Jyllands-Posten havde forleden dag en meget interessant orientering om hele uddannelsesproblematikken, specielt i relation til den debat, der skulle være i dag. Blandt de emner, der blev taget op, var også spørgsmålet om handelsskolernes styrelse; som det blev skrevet, var det ikke udelukket, at handelsskolerne kunne komme i klemme.

Jeg tager dette spørgsmål frem, fordi jeg mener, at det er meget vigtigt og principielt, og det er jo heller ikke første gang, at folketinget har beskæftiget sig med dette; hr. Nørgaard Sørensen stillede et spørgsmål, som den 8. november 1978 blev besvaret af daværende undervisningsminister Ritt Bjerregaard.

Hr. Nørgaard Sørensen har en opfattelse, som jeg ikke deler. Man vil om lidt af min begrundelse for at tage ordet her kunne forstå, at jeg ikke er enig i det, hr. Nørgaard Sørensen dengang udtalte (Folketingstidende 1978-79, sp. 1835):

»Det, der er baggrunden for spørgsmålet, er, at det har vist sig, at lønmodtagerne endnu ikke er blevet repræsenteret på lige fod med arbejdsgiverne i bestyrelserne for landets 50 handelsskoler. Det har – og det synes jeg i og for sig er meget naturligt – medført en voldsom irritation blandt de lønmodtagerorganisationer, der har interesse i handelsskolerne, og som må siges at have en lige så stor interesse i at følge udviklingen omkring uddannelserne i handelsskolerne og også må have en lige så stor interesse i at få indflydelse på handelsskolerne, som arbejdsgiverne har det.«

Forhistorien skal jeg gøre så kort som muligt. Den daværende undervisningsminister afgav i tinget et løfte om at ville optage som det allerførste kontakt med de to organisationer Provinshandelskammeret og Butikshandelens Fællesråd, som begge havde givet udtryk for at nære modstand imod dette. Mig bekendt er det ikke sket, i hvert fald ikke på ministerplan.

Men jeg vil så gå videre med det principielle. Det hele startede med, at undervisnings-

[Nathalie Lind]

ministeriet i en skrivelse af 12. maj 1978 henstillede til landets handelsskoler, at bestyrelserne snarest indsendte vedtægter med ligelig repræsentation af LO og Dansk Arbejdsgiverforening foruden de fremtidige såvel som hidtidige repræsentanter for amter og kommuner.

Jeg vil gerne stille det spørgsmål, om man har overvejet konsekvenserne af, hvad der her er tale om. Hovedparten af handelsskolerne har afvist at ændre den nuværende ledelsesstruktur, for som jeg nævnte, har de to erhvervsorganisationer Provinshandelskammeret og Butikshandelens Fællesråd fra-rådet skolerne at gå ind på et sådant krav om en ændret repræsentation.

Man kan så stille spørgsmålet: hvorfor gør de det? Jo, det gør de bl. a. af den grund, at midlerne til skolernes oprettelse er indsamlet af byernes lokale handlende, uden at hverken Arbejdsgiverforening eller LO eller HK har bidraget hertil, og det ville efter min mening meget nemt kunne få karakter af en konfiskation eller ekspropriation, hvis man fratog dem de gavemidler eller legatmidler, som hermed er stillet til rådighed.

Jeg kan også nævne, at de to store arbejdsmarkedsorganisationer LO og Dansk Arbejdsgiverforening ikke på nogen måde er repræsentative hverken for principalerne eller for de studerende. Der er vel ikke 10 pct. af læremestrene, der står som medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, og det er heller ikke 10 pct. af de studerende, som er tilknyttet LO. Med fuld så stor ret kunne man kræve, at dimittendforeninger, elevforeninger, lærerne eller erhvervsorganisationer af anden art blev repræsenteret.

Men det, der især giver anledning til, at jeg ønsker denne sag taget op, er spørgsmålet: hvordan forestiller man sig at konsekvenserne af en sådan ordning skulle være for alle de andre skoler, som får statsstøtte? Har undervisningsministeriet også skrevet til dem? Har man også skrevet til Tvind-skolerne, hvis elever jo i vid udstrækning får beskæftigelse i erhvervene bagefter? Har man skrevet til dem, at deres bestyrelser skal bestå halvt af Arbejdsgiverforeningen, halvt af LO-medlemmer? Hvordan er det med LO-højskolen i Helsingør, med arbejderhøjskolerne i Roskilde og Esbjerg, HK-skolen i Juelsminde, specialarbejderskoler osv.? Hvis man vil fastholde dette krav, kan man med

samme ret sige, at der skal også være paritet i de skoler, jeg lige nævnte, og jeg kan altså ikke se andet, end at man, hvis man skulle følge tanken, så også kunne forlange, at halvdelen også her skulle være arbejdsgiverrepræsentanter, og LO vil vel så også forlange at skulle have halv repræsentation i Arresøhøj og Egelund osv.

Derfor vil jeg gerne høre undervisningsministeriets vurdering af, om statsstøttede skoler, som er oprettet for private midler, som vilkår for at få statsstøtte generelt skal have bestyrelser, der er udpeget på den måde, jeg nævnte her. Hvis LO og Dansk Arbejdsgiverforening skal ind i ledelserne af handelsskolerne, skal handelen så ikke også ind i ledelsen af LO-skolerne?

Første næstformand (Enggaard):

Ordføreren vedrørende forslag til folketingsbeslutning om ændring af gymnasiestrukturen (nr. B 80), fru Mimi Jakobsen, har ordet.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg har generøst fået stillet 5 minutter ekstra til rådighed til at takke for tilslutningen til mit forslag, men det behøver jeg såmænd ikke at bruge 5 minutter på af mange gode grunde. Der blev stillet et par enkelte spørgsmål, og dem skal jeg selvfølgelig besvare, samtidig med at jeg redegør for baggrunden for, at vi har fremsat dette forslag.

Såvel venstres som de konservatives ordfører var inde på, at det nok ikke var nogen god idé i øjeblikket at lave reformer med hensyn til gymnasiet. Man nævnte bl. a. fra venstres side, at det var en usædvanlig situation, der var i øjeblikket, og at man ikke skulle gennemføre en reform på den baggrund. Det synspunkt forstår jeg; hvis jeg selv mente, at der var tale om en usædvanlig situation, havde jeg heller ikke fremsat forslaget, men det mener jeg ikke der er.

At der er opstået en ganske usædvanlig situation, i og med at socialdemokratiet, godt hjulpet af venstre, fik skabt en omtrent fri adgang til gymnasiet, er én side af sagen. Det kan man naturligvis ændre lovgivningsmæssigt, og det ser jeg meget gerne man gør. Men der er jo sket andre ting, som har influeret på den fantastiske vækst i tilgangen til gymnasiet.

[Mimi Jakobsen]

Der er efterhånden sket det, at der kræves studentereksamen til flere og flere fag, hvortil der tidligere kun krævedes realeksamen som adgang, og det vil komme til at gælde flere og flere fag, fordi man i flere fag har en eller anden form for mistillid til folkeskolens afgangsprøver, og så trøster man sig med, at en studentereksamen dog må være en garanti for et eller andet, og derfor vil man skrue disse krav i vejret. Derfor har CD ønsket og forsøgt at skyde en spydspids ind og sige: kunne vi nu ikke bremse denne skrue, der hele tiden skærper eksamenskravene, og prøve at få genoprettet en tillid til en eksamen, der lå på et lavere niveau end studentereksamen?

Det problem tror jeg ikke er noget usædvanligt engangsfænomen, det tror jeg er et problem, som vi kommer til at leve med længe. Bl. a. af den grund har vi ønsket at få skabt et alternativ til studentereksamen, som kunne være adgangsgivende til en lang række mellemuddannelser – bankassistent og sygeplejerske er nævnt – hvor man ikke nødvendigvis behøvede at have denne studentereksamen.

Jeg mener derfor ikke, det er en usædvanlig situation, og kan derfor selvfølgelig heller ikke acceptere, at man ikke skulle lave denne reform på gymnasieområdet.

Det andet, der blev rejst tvivl om, var, hvorvidt dette nu var en økonomisk merudgift; hr. Halvgaard var betænkelig og afviste forslaget med den motivering, medens hr. Steen Folke afviste forslaget med den motivering, at det var en besparelse. Jeg tror nok, svaret ligger et sted midt imellem, for givet er det, at der for de elever, der i dag ville forlade 9. klasse, bliver lagt 2 ekstra år oveni for at få denne højere almenuddannelseseksamen, eller hvad man nu vil kalde den; den kommer til at fungere som en slags udvidet realeksamen. Der kommer nogle år oveni, det er fuldstændig rigtigt. Der kommer også et år oveni for de elever, der ville have forladt 9. klasse eller 10. klasse og være gået til studentereksamen. Men jeg tror stadig væk, at gevinsten, hvis man overhovedet skal tale om økonomisk gevinst – og det har ikke været vores bevæggrund – netop ligger i, at man får sorteret den strøm, der i dag går i det 3-årige gymnasium, således at nogle kan nøjes med 2 år og andre til gengæld får 4 år. Hvordan det vil fordele sig, har vi ikke be-

regnet, for jeg tror, det vil være håbløst at forudsige noget om det. Det kan vi i hvert tilfælde ikke gøre; vi har ikke maskineriet til at gøre det. Men jeg tror alt i alt ikke, det ville få de store økonomiske konsekvenser, fordi man ville få dette afbræk i uddannelsen, således at nogle altså tager de fire år, medens andre til gengæld nøjes med de to år. Det vil sige, at nogle får et år ekstra, andre sparer et år.

Så vil jeg vende tilbage til den debat, som naturligvis må forekomme som den væsentligste – det forekommer også CD som den væsentligste debat – fordi den drejer sig om hele området for de 16–19-årige. Jeg synes, at en af de ting, der har været spændende i denne debat, er, at udgangspunktet for så mange er det samme. Vi er egentlig fantastisk enige om, hvad problemerne er, og vi var også enige om, hvilke problemer vi skulle forsøge at få løst. Vi ville gerne have oprenommeret de praktiske uddannelser og få vendt den alt for store tilgang, der er til gymnasiet, og drejet nogle af disse unge over i de praktiske uddannelser.

Der har også været en bred enighed om, at et af midlerne i hvert fald er at få spredt fagskolerne rent geografisk. Der er ikke noget at sige til, at mange elever foretrækker at gå i gymnasiet, hvis det ligger lige rundt om hjørnet og man ellers skal køre 45 km om dagen for at komme på en EFG-skole, eller hvad det nu kan være. Jeg tror, vi alle kan blive enige om, at det i hvert tilfælde er én af metoderne.

Men med hensyn til resten af løsningerne og svarene på disse spørgsmål tror jeg nok, debatten i dag har vist, at de til gengæld er kastet ud til ideologiernes frie spil. Ministeren forsøger at pakke debatten blødt ind og siger, at der jo kun er tale om forskellige nuancer i opfattelsen mellem venstre og socialdemokratiet. Sådan har jeg nu ikke opfattet debatten, og sådan håber jeg heller ikke jeg skal opfatte venstres forslag. Der skal ikke være tvivl om, at vi i CD absolut er mest enige med venstre i det, de har fremlagt – der er ikke mange ting, vi overhovedet er uenige med venstre i – og jeg vil gerne starte med at beskæftige mig med dette forslag.

For det første – det er begge forslag sådan set enige i – skal der skabes en bedre erhvervsvejledning og uddannelsesvejledning i folkeskolen. Jeg forstår udmærket godt, at

[Mimi Jakobsen]

det for lærere, der måske ikke selv i større omfang har noget kendskab til erhvervslivet, kan være svært at rådgive. Man vil være tilbøjelig til at rådgive mest om det, man selv kender, nemlig den boglige uddannelse og gymnasiet, og det er givetvis også sket. Det mener jeg absolut vi kan være enige om at sætte ind over for.

Så ser jeg i venstres forslag flere punkter, som jeg opfatter som forsøg på at modvirke tendensen til, at mange unge vælger at tage studentereksamen, fordi den »er meget god at have«, og modvirke tendensen til, at erhvervene, som jeg før talte om, kræver en studentereksamen i stedet for folkeskolens afgangsprøve, fordi den »dog er en garanti for noget, og det må dog i hvert fald være godt«. Jeg synes, det er udmærket, at man får taget hul på dette her. Det er ikke alene et spørgsmål om akademikersnobberi, det er også et spørgsmål om, at man for at være sikker af usikkerhed til folkeskolen tager denne ekstra studentereksamen og denne omvej for manges vedkommende på 3 år.

Så er venstre også inde på at sprede erhvervsuddannelserne geografisk. Det har jeg allerede sagt vi er meget enige i.

Vi undgår selvfølgelig heller ikke i dag at få debatten om EFG og mesterlæren. Venstre er inde på nogle tanker om en slags forpraktik, og det forstår jeg udmærket intentionerne i. Jeg synes nok, ministeren er sprunget lidt elegant hen over den gruppe, som ministeren selv betegner som skoletrætte elever. Jeg synes vældig godt om venstres forslag.

CDs eget bud på det ville være, at skulle man til at skabe én fælles faglig uddannelse – og det bliver ikke på vores initiativ, det vil jeg gerne sige – måtte den absolutte betingelse fra vores side være, at man gjorde basisåret på EFG-uddannelsen valgfrit, således at de elever, der ved, hvad de vil, og som har mulighed for at komme ud i et stykke praktisk arbejde fra starten, får mulighed for det. Så kan de vende tilbage og tage den teoretiske baggrund, når de selv føler behovet for det, og så tror jeg nok, motiveringen vil være betydelig større, end hvis de bliver ført fra den ene skolebænk til den anden. Jeg synes stadig væk, basisåret kan have sin berettigelse for de elever, der er i tvivl, som gerne vil ind og snuse til noget forskelligt for så efter et års forløb at bestemme sig, men det må

være valgfrit, og der må være begge muligheder.

Endvidere har venstre været så formastelige at foreslå indført nogle stramminger – må det vel betegnes som – for den gruppe unge, som i særlig grad er ramt af arbejdsløsheden, og det har naturligvis fået den forventede reaktion, bl.a. fra hr. Steen Folke; det er jeg ikke overrasket over.

Jeg synes, venstre har ramt vældig rigtigt og naturligvis har ramt et meget ømt punkt. Allerede under decemberforhandlingerne om lønstoploven kan jeg huske at den radikale ordfører var inde på noget af det samme, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt vi ikke skulle hjælpe de unge på arbejdsmarkedet ved at lade dem få en lidt lavere timebetaling end deres mere trænede og mere erfarne kolleger. Der er ikke ret megen tvivl om, at en virksomhedsleder, der skal ansætte et menneske, meget ofte vil føle sig fristet til at tage den 30–40-årige i stedet for den 20–21-årige, når det i øvrigt er den samme betaling, han skal af med for den arbejdskraft.

Det vil selvfølgelig medføre et hav af påstande om, at man er løntrykker, og at man ikke under de unge mennesker den betaling, og det må vi jo så leve med. Jeg tror, man skal se meget fordomsfrit på det her, og jeg synes, venstre har set rigtigt. Om det lige er 20 pct. af garantibetalingen, man skal reducere med, ved jeg ikke, og det tror jeg heller ikke er særlig væsentligt, men i hvert fald tror jeg, vi bør se på det spørgsmål.

Så er jeg om muligt endnu mere enig i venstres forslag om, at vi må have bremset disse beskæftigelsesprojekter rundt omkring, som er kørt helt af sporet, og som man har lokket unge mennesker ind i og derfra direkte over i arbejdsløshedsunderstøttelse uden særlig udsigt til at få et job i meget lang tid, bremset dem således at forstå, at de ikke må være så attraktive rent lønmæssigt. I Københavnsområdet er timelønnen i øjeblikket oppe på 48 kr. 2 øre, og det kræver altså efterhånden en fantastisk stærk karakter at se sig om efter et almindeligt job. Man skal efterhånden have en temmelig eksklusiv indstilling til penge, hvis man skal gå ud i det private erhvervsliv og tage et almindeligt job, for ikke at tale om en læreplads, når det offentlige kan lokke med den slags aflønninger.

[Mimi Jakobsen]

Ministerens forslag er ikke uventet. Det er heller ikke særlig overraskende efter CDs opfattelse. Ministeren har nu ændret lighedsbegrebet til et ligestræthedsbegreb, som jo må klinge sødt i alles øren. At vi ikke opfatter helt det samme ved ligestræthed, som ministeren gør, er en anden side af sagen.

Jeg vil indledningsvis koncentrere mig om 3 små punkter, som jeg er enig med ministeren i – det skal jo med. Ministeren mener også, det er væsentligt at få spredt erhvervsuddannelserne geografisk, det er jeg ganske enig i. Ungdomsuddannelserne skal hvile på den 9-årige grundskole, deri er jeg også enig.

Så taler ministeren om, at det skal være muligt i højere grad end i dag at forlade systemet og vende tilbage til systemet, at indhente et niveau af kompetence, gå ud, komme tilbage og bygge videre. Det er jeg også meget enig i – det har vi ønsket længe fra CDs side – men som debatten er skredet frem i dag, har jeg bare spekuleret på, hvad prisen for det så er – og her tænker jeg ikke økonomisk, for det er ikke vores store interesse i denne henseende – men hvad prisen er med hensyn til styringen. Hvor meget må vi give afkald på f.eks. for erhvervsskolernes, for fagskolernes vedkommende? Betyder dette nu, at alle disse uddannelser skal ind under en særdeles fast offentlig styring, således at erhvervslivet på mange områder vil glide ud i styringen af de praktiske uddannelser, for så tror jeg ikke, vi er villige til at betale den pris? Kan man skabe et mere fleksibelt system, er vi meget interesseret i det, men skal det medføre en så fast offentlig styring, at man må sige, at de praktiske uddannelser nu er styret af det offentlige og uden nogen særlig indflydelse fra erhvervslivets parter, er vi altså ikke parat til at gå så langt.

Hvad angår ligestrætheden, betyder det nærmest ifølge ministeren, kan man få indtryk af, at alle skal være ligestræthed til at få en videregående boglig uddannelse. Det er ikke CDs form for opfattelse af, hvad ligestræthed er; for os må ligestrætheden bestå i, at vi får opretholdt de faglige uddannelser på en sådan måde, at de elever, der går dér, føler, at de får en uddannelse, som de andre ovre i gymnasiet i hvert fald ikke kan klare – det er sagt lidt firkantet. Der må skabes nogle krav til de faglige uddannelser, som netop er af faglig karakter og ikke noget halvbogligt, halvakademisk, en

gang snikkesnak, som næsten alle kan følge med til. Der skal stå respekt om de faglige uddannelser, og vi ser også vældig gerne, at man tager det sidste skridt og får den højere tekniske eksamen med som toppen af kranseskagen. Der skal være noget at stræbe mod inden for de faglige uddannelser, men det, man skal stræbe efter, skal ikke være noget af det, man lærer ovre i gymnasiet. Lad os holde de to ting adskilt og få skabt ligestræthed på den måde, at der bliver stillet relevante og høje krav inden for begge uddannelser, men ikke de samme krav.

Jeg aner også, at der bag dette ligger en meget gennemgående fornemmelse af, at uddannelse gør lykkelig; jo mere uddannelse, jo lykkeligere bliver man. Det er en meget svær sag at tage fat på, for der er ingen af os, der ønsker, at unge bare skal forlade folkeskolen og så ikke samle mere op og gå som ufaglærte arbejdere resten af deres liv. Men jeg vil gerne advare mod denne blinde tro på, at jo mere uddannelse, jo lykkeligere bliver man, jo bedre bliver man placeret. Jeg tror, det er et fejlskud, og at vi kommer til at erkende også i 1980'erne og 1990'erne, at det ikke bliver tilfældet.

Jeg tror, noget lignende gælder denne restgruppe, som vi var inde på før, og som man kalder de skoletrætte. Hvad gør man ved dem? Ja, deres problem søger man i ministerens forslag at løse ved at give dem et andet uddannelses tilbud end de andres. Ja men det er ikke det, de skal have. De skal have en mulighed, som venstre nævner, for et stykke praktisk arbejde, hvorved de så fornemmer behovet for at få noget mere teori. Men de må ud at mærke det behov først, for det kan ikke nytte noget, at man prøver at præsentere det for dem på et tidspunkt, hvor de er dødtrætte af at få disse behov dækket.

De praktiske uddannelser skulle opretholdes og de boglige ligesådan – det har vi selv stillet forlag om med hensyn til gymnasiet – men jeg vil gerne endnu en gang advare imod den tendens til integration, der ligger i dette forslag. Den radikale ordfører mente ikke, det lå i det, men jeg må anbefale ham at læse forslaget en gang til og prøve at se lidt på, hvad vi andre mener. Det er rent faktisk sådan, at man i dette forslag klart siger, at der skal være et praktisk indslag i de boglige uddannelser; man har tidligere med større eller mindre held indlagt en portion

[Mimi Jakobsen]

boglig viden i de praktiske uddannelser. Men hvad er det, man gør? Man får simpelt hen de to uddannelseslinjer til at ligne hinanden så meget, at det på et eller andet tidspunkt vil være ganske naturligt at sammenlægge dem. Det er da klart, for de kommer til at indeholde stort set det samme. Ydermere bliver der nævnt en bestemt kerne af fag, som skal gå igen, og det er selvfølgelig ikke uventet. Spørgsmålet om en øget evne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund kender vi: det er jo gode toner fra folkeskolen, som nu er trukket op, og det er naturligvis heller ikke noget, der frister CD over evne.

Må jeg til sidst sige, at jeg med dette forslag fornemmer, at målet for disse uddannelser desværre ikke bliver, at den enkelte dygtiggør sig mest muligt i det, vedkommende interesserer sig for, men at målet i højere grad er, at alle skal interessere sig for lidt af hvert. Det mener vi ikke fra CDs side bør være målsætningen, og derfor kan vi altså ikke være enige med ministeren i hendes opfattelse af, hvordan denne ligeværdighed skabes. Vi ønsker at skabe to forskellige slags uddannelser, men med den ligeværdighed, at der begge steder stilles nogle relevante, gerne høje krav, som får eleverne til at føle, at det kræver noget at være med her, og vi er ligeværdige, for så vidt som at det, vi lærer her, var der såmænd nok ikke nogen af de andre, der kunne klare. Det tror jeg ikke er nogen dårlig indstilling at have. Det gælder ikke hovmod, men jeg føler, at forslaget er præget af, at det nok ikke er finere med bøger, men alligevel!

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg har bedt om ordet for at give en enkelt kommentar, mens vi endnu har fru Mimi Jakobsens indlæg i frisk erindring, og den går specielt på begrundelsen for fremsættelsen af centrum-demokraternes beslutningsforslag, som jeg på grund af tidnød måtte sige at jeg måtte afvise. Men på ét punkt vil jeg gerne lige holde fast. Fru Mimi Jakobsen og centrum-demokraterne siger, at der er mistillid til folkeskolens afgangsprøver. Det er jeg ikke enig i, men det er naturligvis et skøn, og dér kan vi have hver vores synspunkt. Men det er mere væsentligt, synes jeg,

at få sagt, at der ikke er belæg for at sige sådan. Vi har først i år gennemført et fuldt prøveforløb, og jeg mener, at vi skal give systemet, den eksamensform og den prøveform, vi har, en chance, der rækker længere ud end blot at gennemføre ét eneste forløb, for derefter at sige, at det ikke duer. Det var begrundelsen for at sige, at vi ikke kunne støtte centrum-demokraternes beslutningsforslag.

Men når jeg nu er her, må jeg så sige, at den anden del af forslaget, nemlig at gøre gymnasiet til et 4-årigt gymnasium, med de tanker, der i øvrigt er indbookede i forslaget, synes jeg er ganske spændende, men må alligevel sige, at tiden vel ikke er til lige netop at styrke de teoretiske uddannelser – det vil nemlig også koste at hæfte et år mere på – men selve tanken er ikke ganske uspændende.

Første næstformand (Enggaard):

Ordføreren for forslagsstillerne vedrørende beslutningsforslag nr. B 64, hr. Bertel Haarder, har ordet.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil takke for den overvejende positive modtagelse, der har været. Det lover godt for de forhandlinger, vi skal have. Jeg vil også gerne takke for de venlige toner, der har lydt fra ministeren og fra den socialdemokratiske ordfører. Jeg gad vide, om ikke den venlige tone ud over altså at udspringe af venlighed også kunne udspringe af dårlig samvittighed. Jeg har i hvert fald ikke tænkt mig at prøve at lette den dårlige samvittighed hos socialdemokratiet, for det, vi står over for her, er simpelt hen den mudderpøl af unladelses-synder og pengegriseri, som fem års socialdemokratisk uddannelsespolitik har sænket os ned i.

Hvis ikke man vil tro på, hvad jeg siger, skal man bare høre, hvad finansministeren har fået sine embedsmænd til at skrive i denne rapport om de fortsatte skoleuddannelser. Her er synderegisteret virkelig udmalet, så ingen kan misforstå det. Her kan man se, hvordan svage ministre har ladet særinteresser oppuste kravene hver på deres sted med det resultat, at unge mennesker i håb om at skaffe sig så mange point som muligt stormer ind i gymnasiet, optager to uddannelsesplad-

[Bertel Haarder]

ser på 10.-12. klassetrin og derved skaber tilstopning, så der ikke bliver plads til alle, og skaber restgrupper blandt dem, der ikke er bogligt mindede, og blandt dem, der ikke har været så heldige at gå den lige vej igennem gymnasiet.

Der skabes restgrupper ved den politik, der har været ført, men det mest fantastiske er det, man gjorde, da man opdagede, at der var blevet restgrupper. Man nedsatte et centralt uddannelsesråd, som satte sig til at studere restgrupper – sådan laver man jo arbejde for hinanden inden for særinteresserne – og minsandten om ikke det centrale uddannelsesråds rapport, U 90, fuldstændig ser bort fra dette problem. Så vidt jeg husker, står der ikke en lyd om det, som administrationsdepartementet her haler frem, om, hvad det er, der skaber restgrupper.

Jeg takker for, at man i administrationsdepartementet har et tilstrækkeligt socialt engagement og evne til at se bort fra særinteresser, alt det, som man ikke havde i det centrale uddannelsesråd, og at man derved har været i stand til i administrationsdepartementet i modsætning til i undervisningsministeriet og i det centrale uddannelsesråd at spidde helt præcis, hvad det er, der har skabt ulykker inden for ungdomsuddannelserne, nemlig de oppostede krav, som skiftende ministre har lagt navn til i form af uheldige cirkulærer om optagelsesregler og uheldige aldersgrænser.

Vi har overflod af pladser til de 16-19-årige, og alligevel er der pladsmangel. Det skyldes disse uheldige optagelseskriterier, det skyldes aldersgrænserne, og det skyldes den skæve erhvervsvejledning, som allerede har været nævnt.

Vi får at vide i rapporten, at der spildes 11.000 uddannelsespladser, at dette, at man tager to uddannelser på 10.-12. klassetrin, koster $\frac{3}{4}$ mia kr. Så kunne man måske sige: ja men hvis nu de unge mennesker gerne vil, så lad dem dog! Ja men alle de trivselsundersøgelser, man har foretaget blandt gymnasieelever, bekræfter jo, at de ikke går der, fordi de er motiveret for gymnasieundervisning, men fordi tiden skal gå, og fordi pointene skal samles ind, altså enten fordi man skal nå at blive 18 år, eller fordi man skal have samlet point ind til den uddannelse, man gerne vil have.

Det viser jo, at det virkelig er et spild, ikke bare af det offentliges penge, men også af de unges tid, at det svækker de unges økonomi og øger deres behov for at få mere uddannelsesstøtte. Som der står i rapporten: de uddannelsessøgende i Danmark bliver ældre og ældre og ældre med deraf følgende stigende krav om, at de skal have det samme, som man får, hvis man er arbejdsløs. Og hvad koster det ikke?

Det er den uddannelsesinflation – ordet er ikke mit, men rapportens – som rapporten også klart forklarer, for rapporten siger nemlig: den skyldes, at skiftende ministres politik på disse forskellige uddannelsesfelter har været »helt ukoordineret«, og at man har haft et »delvis ukontrolleret« forbrug af uddannelserne. Hvem er skyld i det? Det er skiftende ministre. Derfor var jeg nødt til at bruge så hårde ord, kære minister, for jeg har jo fået at vide, at jeg ikke må skælde ud på embedsmændene, men skal rette al kritik mod ministeren. Dermed er den væltet over med hele sin vægt på ministerens syndige hoved og ingen andres; det er jo adressen på den slags.

Men nu har ministeren dog altså fået lavet et oplæg med nogle punkter, som man kan være enig i, men som jeg alligevel vil betegne som totalt overflødige. For de punkter, der er fornuftige, drejer sig udelukkende om ting, som ministeren kunne have gjort for lang tid siden. Det er naturligt, at venstre stiller forslag om nogle af de ting, for vi har jo ikke regeringsmagten – vil vi have dem igennem, så må vi stille forslag om det – men at ministeren stiller forslag om at opfordre sig selv til at gøre noget, hun skulle have gjort for et år siden, og som forgængerens skulle have gjort for fire år siden, er egentlig mærkeligt. Alt det fornuftige, der er i ministerens forslag, drejer sig om ting, som hun kunne have gjort for lang tid siden.

Vi har set denne konkrete handling på det seneste med det nye cirkulære om børnehaven- og fritidspædagoguddannelserne, som jo går lige stik imod det, der står i rapporten, som er beviset på, hvem det er, der har lavet ulykkerne. Det kunne ikke være kommet på et bedre tidspunkt: synderen er fundet.

Vi har endvidere set ministerens og arbejdsministerens forskellige oplæg vedrørende ungdomsgaranti, som jo egentlig byggede på en smuk tanke, og som der kunne være

[Bertel Haarder]

kommet noget rigtigt ud af; men som nu får den uundgåelige konsekvens, fordi den har fået socialdemokratisk udformning, at man hos de unge skaber den indstilling, at de bare skal lade være med at foretage sig noget, så kommer offentlige sagsbehandlere og bærer dem igennem systemet, hvis de venter længe nok.

Ministeren gjorde nogle bemærkninger fra talerstolen om, hvorfor man ikke kunne sænke aldersgrænserne, sådan som venstre har foreslået, for at undgå, at man kunne bruge gymnasiet som ventestation. Den bemærkning om, hvorfor man ikke kunne det, var meget typisk, den vil jeg også hale frem, for det gik ud på, at disse uddannelser jo krævede en særlig modenhed osv. Ja, det kan da godt være, det er lidt bedre, at man er 18, end at man er 16, når man går i gang med uddannelsen. Man er jo under alle omstændigheder ganske voksen, når man er færdig, for uddannelserne er jo så lange, at man under alle omstændigheder er 19, før man er færdig. Men det kan da godt være, det er lidt bedre at have en 18 års aldersgrænse end en 16 års aldersgrænse, men hvor meget skal vi egentlig betale for det hensyn? Hvor meget skal de unge egentlig betale for det? Hvor mange hundrede millioner kroner skal dette lille upræcise og meget tågede hensyn egentlig have lov at koste? Det er den slags tågede pædagogiske begreber, som har oppustet udgifterne på dette felt, og det kræver en stærk minister, som siger til hver særinteresse: nej, venner, vi ved godt, det ville være bedre med 18 år end 16 år, men det koster for meget, det er ikke pengene værd. Og så må man argumentere stærkere for det, hvis man vil have det igennem.

Ministeren har også efter venstres mening fordyret og centraliseret erhvervsuddannelserne og forværret det dag for dag ved at prøve at kvæle mesterlæren ad bagdøren, for den er jo det mest decentraliserede, spredte og billige, man kan have, og dér kunne man oven i købet skaffe en hel masse nye pladser på kort tid. Men det må der ikke bruges en øre på: hele ungdomsgarantien handler kun om EFG, indslusningskurser til EFG og alt det, der koster allermest. Ikke et ord om, at man for de samme penge kunne skaffe det femdobbelte antal mesterlærepladser. Nej, for den skal kvæles ad bagdøren.

Det viser også, hvad det er, der er vigtigst i denne sag: hensynet til de unge eller hensynet til nogle politiske formål, man har sammen med LO. Der er ingen tvivl om svaret, når man læser rapporten, og når man studerer tingene.

Jeg står her med et lille, beskedent bevis, som ikke har været fremme for offentligheden før, men som jeg gerne vil hale frem ved denne lejlighed. En af de måder, hvorpå man kvæler mesterlæren bagfra så at sige, er, at man har forskellige minimumsholdstørrelser: på EFG har man en gennemsnitlig holdstørrelse på 15½, mens der på handelsskolernes lærlingeundervisning er stillet krav om, at man skal have en gennemsnitlig klassekvotient på 16,5. Hvad er nu grunden til, at der pludselig er forskel dér? Og hvorfor er der så mange andre underlige forskelle mellem EFG og mesterlæren, som gør, at EFG lige akkurat bliver det allerdyreste og mest besværlige osv.? Hvorfor? På grund af svage ministre – det er svaret – som er ligeglade med pengene, og som derved kommer til at smide penge ud til ingen nytte.

Når jeg hidser mig lidt op over dette, er det, fordi det har en lang forhistorie. I finansudvalget stillede den konservative Palle Simonsen og jeg på skift før jul 4 spørgsmål om, hvad der kunne spares, hvis man koordinerede EFG og mesterlæren og derved fik en bedre udnyttelse af erhvervsuddannelserne. Vi fik ikke noget svar. Det er egentlig utroligt, og jeg gad vide, om finansudvalget nogen sinde er blevet behandlet så dårligt før. Det førte til, at jeg ved tredje behandling af finansloven måtte undtage ministeren fra den generelle tak, man ellers udsteder til ministre for samarbejdet. Jeg var nødt til at undtage ministeren, og jeg havde oven i købet fået venstres folketingsgruppes godkendelse af, at jeg undtog ministeren, fordi det var helt uhørt, at man ikke kunne få svar på spørgsmålet om, hvad der kunne spares ved at samkøre EFG og mesterlæren, hvilket jo kan lade sig gøre, beviset ligger bl. a. i mesterforeningerne, som har lavet et oplæg til, hvordan det kunne gøres. Hvordan kan man så bare feje os af med at sige, at det synes vi ikke, så det vil vi ikke svare på? Er det den måde, vi skal have det på her i folketinget mellem folketingets partier og regeringen?

Jeg nævner det, fordi det er derved, man får skabt den bitterhed, som gør, at nogle af

[Bertel Haarder]

os somme tider fristes til at sige: ja men så er der jo kun én mulighed, nemlig at få en anden regering med en anden ledelse af det ministerium, som ikke har lænker til LO, og som tænker lidt på, hvad tingene koster.

Det er f. eks. også ministeren, der har ansvaret for, at man kun kan have gymnasieundervisning i lejede lokaler i 2 år. Det er det, der har forårsaget denne strøm af ansøgninger om udvidet gymnasiekapacitet. Jeg er overbevist om, at vi er ved at bygge overflødige gymnasier, fordi årgangsstørrelserne falder, og fordi flere og flere går direkte fra 9. klasse i stedet for 10. klasse. Der er en række faktorer, som medfører, at der midlertidigt er en stor tilgang til gymnasierne. Derfor ville der være god grund til at klare sig med lejede lokaler i nogle år, men det kan amterne jo ikke gøre, fordi de skal opfylde reglen om, at de kun må være i lejede lokaler i 2 år. Hvem har ansvaret for den regel? Det har også ministeren. Så når jeg skælder ud på nogle amtsråd og siger: kunne I ikke lade være med at udvide kapaciteten så meget? bliver svaret: ja men det kræver undervisningsministeren. Og det er jo rigtigt; man skal bygge, for man må kun være i lejede lokaler i 2 år.

Det lyder måske, som om ministeren har et meget stort synderegister, og det har hun og hendes forgængere også, men jeg føler trang til at sige, at det selvfølgelig ikke fører til, at vi ikke vil forhandle om at få rettet op på suppedasen. Selvfølgelig vil vi det; man kan altid finde venstre dér, hvor det drejer sig om at få mere ud af de ressourcer, vi giver ud i den offentlige sektor, så for så vidt vil jeg 100 pct. kvittere for indbydelsen til samarbejde og forhandlinger.

Jeg vil gerne sige til hr. Ole Vig Jensen, at han ikke behøver at slå ud med hånden og sige, at dette her koster penge, for det mener jeg ikke det gør. Jeg mener, at der smides penge ud i dag, som kunne spares, og at alt, hvad vi kunne få lyst til at bruge penge til på erhvervsuddannelserne, kan vi så let som ingenting finde ved at læse denne grå rapport med det sorte indhold.

Jeg vil også nævne, at der er enorme besparelser i den idé, venstre har med forpraktikken – som jeg var meget glad for at fru Mimi Jakobsen havde bemærket og støttede så varmt – dette med at indlægge mere praktik i stedet for mindre og altså gøre det modsatte af det, organisationerne nu har trumfet

igennem i de sidste ti år, og jeg tør vædde på, at man ikke forringer uddannelserne derved.

Jeg vil gerne takke fru Ebba Strange for tilslutningen på et enkelt punkt – jeg synes i øvrigt, det var et forholdsvis konstruktivt oplæg, fru Ebba Strange kom med – nemlig tilslutningen til disse optagelsescirkulærer for børnehave- og fritidspædagogseminarierne; det må om ikke før så nu gøre det klart for ministeren, at den sag må der gøres noget ved.

Til sidst vil jeg bare gøre en bemærkning til den danske nyhedsformidling, specielt til Danmarks Radio. Det er glædeligt at se, hvordan man har beskæftiget sig med erhvervsuddannelserne, som det er sket i den ene skæve udsendelse efter den anden – og når jeg siger skæv, er det, fordi man fortier mesterlæren i enhver henseende; man laver 40 minutters udsendelse, hvor det hele handler om EFG og ikke ét ord om mesterlæren; man laver 5 minutters indslag i TV-Avisen, ikke ét ord om mesterlæren; altså det skal forældrene og de unge ikke vide noget om – men når vi så endelig har en debat herinde, hvor der for en gangs skyld bliver en større holmgang omkring alle disse problemer, som radioen har været fyldt med, hvor er de så henne? Hvor er de egentlig henne? Er de da revnende ligeglade med, når vi herinde prøver at drøfte, hvad vi egentlig kan gøre ved det?

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg vil gerne takke ordførerne, som for de flestes vedkommende med lidt variationer tilsagde en positiv indstilling over for det foreliggende forslag og de drøftelser, der skal foregå i udvalget i den kommende tid.

Der blev stillet en lang række spørgsmål, som jeg vil forsøge at svare på.

Hr. Nørgaard Sørensen bad om oplysninger vedrørende tilmeldingstallene til EFG for det kommende skoleår. Vi har lige fået tallene bearbejdet, og jeg kan oplyse, at der har tilmeldt sig 43.600 unge mennesker til EFG. Af de sidste oplysninger fremgår det, at ca. 3.000 af disse tilmeldinger har været dobbelttilmeldinger, og det vil sige, at vi nu står med lige knap 40.000 tilmeldinger. Jeg skylder at tilføje, at der i dette tal ikke ligger dobbelttilmeldinger mellem EFG og gymna-

[Undervisningsministeren]

siet; de oplysninger er vi ikke i besiddelse af på indeværende tidspunkt. Hertil kommer, at vi af erfaring ved, at der er meget stor bevægelighed i den tilmeldingsgruppe, så det kan være svært med sikkerhed at vide, hvor mange af disse knap 40.000 der rent faktisk er ansøgere, også når vi nærmer os skoleårets start.

Hr. Øllgaard startede vistnok med at spørge mig, om jeg sætter lighed over frihed. Til det vil jeg gerne sige, at lighed for mig er, at man får lige muligheder for at udfolde sig, og forstået på den manér hænger lighed og frihed meget, meget nøje sammen, fordi friheden nemlig ikke får nogen mening, hvis der ikke er noget som helst at have den i.

Endvidere var hr. Øllgaard – og det var hr. Bertel Haarder unægtelig også her i sidste omgang – inde på administrationsdepartementets rapport om ungdomsuddannelserne. Hr. Øllgaard mener, at vi administrativt kunne have forhindret den situation, som er beskrevet i rapporten. Jeg må sige, at der er vældig mange ting i den rapport, jeg kan være enig i, også med hensyn til de synder, som hr. Bertel Haarder udtrykte det, der er begået gennem tiden. Men jeg vil godt gøre opmærksom på, at når administrationsdepartementet taler om dobbelt brug af ungdomsuddannelser, mener jeg ikke, at de betragtninger, der gives til kende dér, uden videre er acceptable. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, bl. a. at administrationsdepartementet indregner en række områder i disse tal, der ikke hører med til det, vi kalder det egentlige ungdomsuddannelsesområde, herunder bl. a. 10. klasserne, som det har været dette folketings beslutning at opretholde ved siden af de faglige uddannelser, og det har aldrig været tanken at flytte de faglige uddannelsers start ned i 10. klasse. Det er ikke udtryk for et dobbelt forbrug, at unge mennesker går i 10. klasse og derefter påbegynder en uddannelse. Dertil kommer, at det ikke er muligt at lave et uddannelsessystem for disse aldersgrupper, som passer til aldersgruppens behov, hvis antallet af uddannelsespladser lige eksakt passer til antallet af hoveder, der skal have uddannelse. Der må pr. definition være et overskud af pladser, for der må for disse aldersgrupper være mulighed for at opdage, at den uddannelse, man påbegyndte, ikke svarede til ens behov, og der må være mulighed for at skifte over til en anden uddannel-

se. Nu mener jeg ikke, at debatten her i dag skal føre til en lang diskussion om administrationsdepartementets rapport, men jeg har dog følt trang til lige at gøre disse bemærkninger.

Hr. Øllgaard var også bekymret over udformningen af en række af de punkter, der ligger i regeringens forslag, og spurgte bl. a. – det blev også nævnt af andre ordførere – om punkt 12 skulle føre til skabelsen af en enhedslæreruddannelse. Det, der står i punkt 12, er, at lærerne skal have et bredt kendskab til uddannelsesområdet, og hvis man går om i bemærkningerne, vil man se, at der bl. a. står, at lærerne gennem deres efteruddannelse skal have mulighed for at få denne viden. Det gælder selvfølgelig helt specifikt de lærere, der fungerer som vejledere, men det gælder også de lærere, som har den daglige kontakt med eleverne. Det er vigtigt, at folkeskolelæreren ikke kun kender noget til det gymnasium, hvori han selv har gået, men at han også kender noget til de faglige uddannelser, så man undgår den situation, jeg hørte om for nylig, hvor en folkeskolelærer sagde til en elev, der spurgte om råd: ja, du, det dér med EFG-uddannelserne og de faglige uddannelser ved jeg ikke noget om, men jeg kan sige dig, at gymnasiet, det er godt. Det er den situation, vi skal undgå.

Her er ikke tale om at skabe en enhedslæreruddannelse, men der er tale om at sikre, at de lærere, som har den daglige kontakt med eleverne, ved noget om de uddannelser, der ligger efter folkeskolen, så de kan give nogle kvalificerede svar, når eleverne kommer og spørger. Det er ikke nok, at kun vejlederne kan det, det er lige så vigtigt efter min vurdering – og måske vigtigere i virkeligheden – at den lærer, der har den daglige omgang med eleverne, har denne viden.

Hr. Øllgaard spurgte også, om der her var tale om U 90s enstrengede ungdomsuddannelsessystem. Nej, her er tale om et uddannelsessystem, der både er varieret og fleksibelt, sådan at det kan imødekomme de behov, de unge mennesker, der søger uddannelse, har.

Hr. Øllgaard spurgte, om punkt 13 lægger op til en egentlig centralisering. Nej, der lægges her op til et system, der betyder, at ungdomsuddannelserne ikke skal virke under helt forskellige vilkår, som giver nogle urimelige forvridninger de enkelte uddannelser

[Undervisningsministeren]

imellem, og der lægges op til et system, som skal blive overskueligt og gennemskueligt for de unge mennesker, der skal nyde godt af uddannelserne.

Fru Karen Højte Jensen havde en lang række bemærkninger, og den, der forbløffede mig mest af alle, var denne, som fru Karen Højte Jensen kom med, mens hun så lidt bister ned på mig: hvad skal det sige, at alle skal have ret til en uddannelse? Jeg synes, det var overordentlig forbløffende, at hun ligesom satte spørgsmålstegn ved, om det var rimeligt at have ret til uddannelse. Det, som ligger i beslutningsforslaget her, er, at samfundet skal være ansvarligt for, at der er uddannelses tilbud til alle de unge mennesker, der forlader skolen, sådan at de ikke mod deres vilje skal undlade at få en uddannelse, og det skal der være, fordi vi ved, hvordan det allerede i dagens samfund og endnu stærkere i fremtidens samfund bliver vanskeligere og vanskeligere for de uuddannede at klare sig. Det er dog, der bliver ramt både af strukturel arbejdsløshed og af konjunkturbestemt arbejdsløshed. Derfor må det være en opgave for samfundet at stille uddannelses tilbud til rådighed.

I øvrigt stillede fru Karen Højte Jensen mange spørgsmål, men jeg har en fornemmelse af, at det ikke gør forfærdelig megen gavn at besvare dem, fordi det givetvis vil blive mistolket på samme måde, som forslaget i øvrigt blev det i fru Karen Højte Jensens mund.

Fru Ebba Strange kunne tilslutte sig formålet med forslaget, og det takker jeg da for. Fru Ebba Strange rejste en række spørgsmål; bl. a. pegede hun på det store problem, som med et skidt udtryk hedder restgruppen, og sagde i den forbindelse, at korte kurser klarer ikke dette problem. Nej, det tror jeg heller ikke der er nogen der forestiller sig, men jeg tror, det er vigtigt for en del af denne restgruppe – og denne restgruppe er jo heller ikke noget entydigt begreb – at have indslusningskurser, som overhovedet kan motivere dem til at gå ind i det ordinære uddannelses-system.

Derudover tror jeg, vi skal være ærlige, at vi må sige, at der vil være en del af denne gruppe, der ikke vil være motiveret for et 3-årigt forløb. Sagt med andre ord: hvis vi kun vil give et uddannelses tilbud, der lyder på et 3-årigt tilbud eller ingenting, så svigter

vi denne gruppe. Her må vi altså have fantasi og medleven til at få nogle uddannelses tilbud, som kan imødekomme også denne gruppes behov.

Fru Ebba Strange rejste også spørgsmålet om efterskolerne. Jeg vil da godt benytte lejligheden til at sige, at jeg finder, at efterskolerne udfylder en overordentlig vigtig rolle. Jeg tror, jeg har haft lejlighed til at sige det før fra denne talerstol, men jeg gentager det gerne her i dag. De udfylder en rolle bl. a. ved at sætte en række af de elever i gang, som ikke har fået deres behov opfyldt gennem folkeskolen, som jo stadig væk er meget bogligt-teoretisk betonet, og jeg tror også fremover, at vi vil have megen god brug og behov for efterskolerne virksomhed.

Endelig berørte fru Ebba Strange praktikpladsproblemet og talte i øvrigt også om frafaldet. Jeg tror, det var en tredjedel – eller var det et større tal, der blev nævnt? – der faldt fra på grund af manglende praktikplads. Her vil jeg godt lige give nogle tal, som dækker skoleåret 1978–79, og jeg kan sige, at frafaldet på grund af praktikpladsproblemet på de tekniske skoler var 21 pct. og på HK-uddannelserne 8 pct.; det giver et gennemsnit på 11 pct. Jeg skal stadig medgive, at det er for stort et tal, så længe det baserer sig på et praktikpladsproblem, men det er dog et væsentlig lavere tal end det, fru Ebba Strange nævnte.

Så vil jeg godt generelt om praktikpladsproblemet sige, at jeg er enig med arbejdsmarkedets parter og med erhvervslivet, når de understreger vigtigheden af, at disse uddannelser tilrettelægges i et samarbejde med erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter. Jeg er også enig i vigtigheden af kombinationen teori og praksis. Men så må jeg føje til, at hvis arbejdsmarkedets parter og erhvervslivet lægger vægt på dette og mener noget som helst med det, de siger, har de også et ansvar for at stille praktikpladser til rådighed for denne opgave. Hvis de mener, at vi ikke kan uddanne tilstrækkelig højt kvalificeret faglig arbejdskraft, uden at der er et praktisk element i det, er der kun én gruppe, der kan løse denne opgave, og det er erhvervslivet, som må stille disse uddannelsespladser til rådighed, og jeg har en fornemmelse af, at der er ved at være større lydhørhed over for denne problemstilling i erhvervslivet. Jeg mener også, det er overordentlig nødvendigt, at

[Undervisningsministeren]

der bliver en sådan større lydhørhed, og at disse praktikpladser bliver stillet til rådighed.

Det var også fru Ebba Strange, der spurgte, om frafaldet i gymnasiet var stigende, og dertil kan jeg sige, at frafaldet siden engang i midten af 1950'erne har ligget nogenlunde stabilt på ca. 13 pct. Tidligere har det været 10 pct. gymnasieårene igennem og 2-3 pct. ved eksamen. Der er nok sket den ændring, at den samlede procent ikke har ændret sig væsentligt, men frafaldet er kommet lidt tidligere. Førhen var det gennemgående i 2. g, nu er det nok gennemgående i 1. g, frafaldet sker, og derved vækker det måske nok lidt mere opmærksomhed; det kan være baggrunden for talen om, at det skulle være steget.

I øvrigt vil jeg sige til fru Ebba Stranges spørgsmål om, hvorfor dog 40 pct. af de unge – jeg tror, det var fra Ishøj – der blev nævnt, ikke må gå i gymnasiet, når de unge fra den nordre omegn har haft lejlighed til det gennem mange år. Det er en betragtning, jeg kan være enig i, men det, som jeg synes er problematisk ved den store tilgang til gymnasierne, er, at denne uddannelse kun giver de unge en studiekompetence. Dels har vi adgangsbegrænsningsproblemet, dels er der en række studenter, der ikke ønsker at få en videregående uddannelse, og så står de med en studiekompetence, de ikke kan bruge til noget, og har ingen erhvervskompetence. Jeg er tilhænger – det har jeg sagt ved adskillige lejligheder – af den frie adgang til gymnasiet, og jeg mener ikke, vi skal pille ved den, men problemet er, at der rent faktisk er en adgangsbegrænsning til de faglige uddannelser, så vi oplever unge mennesker gå i gymnasiet, fordi de ikke kunne blive optaget ved de faglige uddannelser. Det synes jeg er en uholdbar situation, som vi anstændigvis ikke kan være bekendt ikke at få ændret på meget hurtigt.

Jeg noterede mig hr. Ole Vig Jensens bemærkninger, også bemærkningerne om, hvorvidt dette forslag lægger op til en enhedsuddannelse eller ikke, og jeg skal bare føje til, at jeg noterede mig dem med glæde. Det gælder også bemærkningerne om fællesfagene, almenfagene, som må være en ret for at sikre unge en ligeværdig uddannelse. Og jeg er da ikke mindst glad for tilsagnet om, at det radikale venstre er indstillet på at prioritere dette uddannelsesområde meget højt. Efter min mening er det det mest alvorlige

uddannelsesproblem, vi har i det danske uddannelsessystem i dag, og derfor var jeg glad for, at det radikale venstre ville prioritere højt og også være med til at finansiere de omkostninger, der nødvendigt følger af at sikre også de faglige uddannelser.

Hr. Steen Folke sluttede med at sige noget i retning af, at VS har en vis sympati for en række af punkterne i regeringens forslag, og jeg var egentlig vældig glad for den konklusion, for det var måske nok lidt svært at opfatte gennem hr. Steen Folkes tale, at der var udtryk for så forfærdelig megen positivitet. Men jeg tager konklusionen som et udtryk for, at VS vil være med til et konstruktivt udvalgsarbejde omkring en række af de problemstillinger, dette drejer sig om, og det vil jeg gerne sige tak for.

Fru Nathalie Lind rejste et spørgsmål om handelsskolerne, og jeg må indrømme, at jeg har meget svært ved at forstå, at dette spørgsmål om den paritetiske sammensætning af handelsskolernes bestyrelser har givet anledning til så megen bekymring, som fru Nathalie Lind gav udtryk for for lidt siden. Jeg har svært ved at forstå det, så meget mere som den tilsvarende ændring ganske har vundet tilslutning på de tekniske skoler. Men i anledning af fru Nathalie Linds spørgsmål kan jeg oplyse, at jeg er vidende om, at der på det allerseneste har været kontakt bl. a. mellem Provinshandelskammeret og undervisningsministeriet omkring spørgsmålet om bestyrelsernes sammensætning, og jeg mener også at vide, at Provinshandelskammeret arbejder med et udspil over for undervisningsministeriet. Jeg synes, det må være rimeligt at afvente dette udspil inden videre kommentarer.

Fru Mimi Jakobsen spurgte, om erhvervslivets indflydelse på de faglige uddannelser skulle være prisen for det forslag, der lå her. Jeg vil godt benytte lejligheden til at understrege, at jeg anser det for en nødvendig og en vigtig ting, at de faglige uddannelser tilrettelægges i et tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter, og jeg har ingen som helst intentioner i retning af at begrænse den indflydelse, arbejdsmarkedets parter hidtil har haft på disse uddannelser. Men dertil må jeg føje, at det er faktisk, tror jeg, første gang, jeg har hørt nogen sådan helt åbent sige, at det ikke skal være hverken skolens eller uddannelsernes opgave at medvirke til, at de

[Undervisningsministeren]

unge bliver egnede til at fungere i et demokratisk samfund, og jeg må føje til, at jeg finder udtalelsen mere end forbløffende. Jeg skal i øvrigt undlade at kommentere den nærmere, for jeg synes unægtelig, at den taler for sig selv.

Hr. Bertel Haarder var som før nævnt inde på administrationsdepartementets rapport. Den har jeg givet nogle kommentarer til, men yderligere vil jeg da gerne sige til hr. Bertel Haarder, at der i høj grad må ses på de krav, der reelt stilles – jeg vil godt føje til: som regel ikke formelt – som adgangsbetingelse ved en lang række uddannelser, og jeg er helt enig i hr. Bertel Haarders betragtning om, at vi må gå området igennem og se, hvor det er rimeligt, at der stilles disse krav, og hvor det ikke er rimeligt. Der er en række områder, hvor det efter min vurdering ikke er rimeligt, og så må vi finde ud af nogle mekanismer, så vi kan sikre, at vi får ændret adgangsstrømmen til de pågældende uddannelser.

Når hr. Bertel Haarder siger, at der ikke er givet én øre til mesterlæren, bliver jeg nødt til at sige, at det er ganske enkelt ikke sandt. I den hidtidige beskæftigelsesplan er der anvendt ganske mange penge på at fremskaffe ekstraordinære lærepladser, ligesom undervisningsministeriet også har søgt penge til dette formål under den næste beskæftigelsesplan.

Så glæder det mig, at hr. Bertel Haarder dog efter en række kritiske bemærkninger endte med at kvittere for samarbejdet. Jeg er af den opfattelse, som jeg også gav udtryk for i mit første indlæg, at der på baggrund af det forslag, der er fremsat af regeringen, og også på baggrund af i hvert fald dele af det forslag, der er fremsat af venstres folketingsgruppe, er god mulighed for et fornuftigt arbejde i udvalget og dermed også for at få lavet et fornuftigt endeligt forslag til løsning af en række af de problemer, der findes på dette område.

Nørgaard Sørensen (S):

Fru Nathalie Lind var så venlig at hive et spørgsmål frem, som jeg havde stillet til den daværende undervisningsminister i november 1978. Jeg vil gerne sige, at fru Nathalie Linds argumenter i dag mod at få en ligelig repræsentation i handelsskolernes bestyrelser alde-

les ikke overbeviser mig om det rigtige i hendes betragtninger.

For det første finder jeg ikke, at midler til handelsskoler, indsamlet af lokale handlende for f.eks. 100 år siden, skulle være afgørende for, om HK kunne blive repræsenteret på lige fod med arbejdsgiverne i handelsskolerne i dag. For det andet finder jeg sammenligningen mellem f.eks. LO-skolen i Helsingør og handelsskolerne overordentlig mærkværdig, når det drejer sig om styringen. LO-skolen i Helsingør er jo en fri skole, en højskole, med en legitim faglig og politisk målsætning, mens handelsskolerne er noget ganske andet, og endelig har jeg aldrig påstået, at det skulle være LO og Dansk Arbejdsgiverforening, der skulle dele pladserne i handelsskolernes bestyrelser. Det eneste, jeg påstod dengang, var, at den lokale HK-organisation skulle repræsenteres på lige fod med arbejdsgiverne, og det synspunkt fastholder jeg, simpelt hen for at sikre et fornuftigt samarbejde på handelsskolerne.

Så må jeg sige, at jeg var lidt bekymret både for hr. Øllgaards og for fru Karen Højte Jensens tilstand, idet de magtede at se spøgelser, hvor der ingen spøgelser er, og det endda ved højlys dag. Begge brugte U 90 som et skræmmebillede i stedet for at tage det som det, det er, nemlig et debatoplæg. Det førte til, at hr. Øllgaard kunne komme med postuler om, at lighed i beslutningsforslaget fra ministeren var lig med resultatlighed, ligheden stod over friheden, og endelig kom hr. Øllgaard med en meget interessant insinuation. Han sagde, at beslutningsforslagets tale om en fælles kerne af fag i alle uddannelser nok var lig med det at give de unge de rette meninger, og at der snarere var behov for en afpolitiseringsproces. Jeg vil gerne bede hr. Øllgaard om helt krystalklart at fortælle mig, hvad der menes med netop de bemærkninger. Det kan da f.eks. ikke være hr. Øllgaards mening at insinuere, at en socialdemokratisk undervisningsminister ved at ønske en fælles kerne af fag skulle have den bagtanke at give de unge mennesker de rette socialdemokratiske meninger. Det ville være lidt af et politisk diletterteri at påstå dette.

Fru Karen Højte Jensen var så venlig at påstå, at beslutningsforslaget fra regeringen var udtryk for en rendyrket socialdemokratisk tankegang. Det er altid dejligt for en god

[Nørgaard Sørensen]

socialdemokrat at høre den slags toner, selv om jeg må indrømme, at jeg selv har svært ved at se det på alle leder og kanter. Derimod vil jeg gerne kvittere for fru Karen Højte Jensens bemærkninger, nemlig ved at sige, at hendes indlæg i hvert fald var udtryk for rendyrket konservativ tankegang. Det førte bl.a. med sig, at fru Karen Højte Jensen påstod, at intentionen med ministerens beslutningsforslag skulle være, at enhedsskolen nu skulle videreføres i ungdomsuddannelsen. Hvor står det? Hvilken baggrund har fru Karen Højte Jensen for at påstå det? Intentionen er at bløde det stive båsesystem op og forbedre overgangsmulighederne mellem de forskellige uddannelser, og det er noget helt andet end at videreføre enhedsskolen i ungdomsuddannelsen.

Så hæftede jeg mig især ved bemærkningen om, at de konservative ikke ønskede, at praktisk beskæftigelse på nogen måde kunne indgå i gymnasieuddannelsen. Jeg vil bare i den forbindelse spørge: hvad er det, de konservative frygter i den forbindelse? Frygter fru Karen Højte Jensen, at gymnasieeleverne skal få fysiske eller psykiske men eller måske begge dele i forbindelse med periodisk praktisk beskæftigelse?

Så vil jeg gerne lige til slut sige lidt om praktikpladsproblemet. Jeg er glad for undervisningsministerens svar om, at erhvervslivet må føle sig forpligtet til at løse dette problem, men jeg tror, det ville være godt, om vi kunne få en analyse i udvalget af de aktuelle praktikpladsproblemer inden for de forskellige hovederhvervsområder, især en analyse af, hvor det står værst til, og derefter en diskussion om mulige løsninger af problemerne. Nu er det jo sådan, at i andre lande har man en lovgivning, der forpligter virksomheder af en vis størrelse til at tage et vist antal elever. Jeg synes ikke, det er nogen lykkelig udgang, men jeg vil da gerne sige, at hvis praktikpladsproblemet skulle vise sig fuldstændig uløseligt ad frivillighedens vej, må dette folketing vel på et eller andet tidspunkt overveje en lovgivning, som simpelt hen sikrer praktikpladserne.

Øllgaard (V):

Hr. Nørgaard Sørensen får tilgive mig, at jeg har skimtet eventuelle U 90-spøgelser. Af særlige årsager har jeg nogle oplevelser med

disse spørgsmål i lyslevende live, nemlig i min fortid, og jeg vil vedligeholde en betydelig skepsis over for, hvad der kommer fra socialdemokratisk hold på dette punkt. Men jeg har ikke på noget tidspunkt sagt, at formuleringen med kernen af fælles fag måtte betyde, at socialdemokrater fra nu af vil indgive de rette meninger. Jeg spurgte ganske uskyldigt, hvordan disse formuleringer skulle opfattes, fordi der er et vist sammenfald mellem ordvalget i beslutningsforslaget – et vist sammenfald, og det er stadig væk helt uskyldigt, at jeg fremfører disse betragtninger – og så det ordvalg, som det U 90-flertal, jeg har levet sammen med, anvender. Men jeg er da kun glad for, at det af ministerens svar her fremgik, at der i dag lægges afstand til denne U 90-flertalsfilosofi. Jeg synes, det er en udmærket udvikling, og jeg er helt med på den udlægning, som vi hørte, at lighed er lige adgang til mulighederne, men jeg antydede altså, at i U 90-flertallets terminologi ligger der noget i retning af, at lighed er eller burde være resultatlighed. Det er udmærket, at vi har fået lagt afstand til den filosofi, og dermed mener jeg da, at der kan konstateres et selvstændigt resultat i sig selv i retning af, at vi har fået en vis afklaring på det principielle plan; det er så udmærket, som det kan være. Det skal dog ikke afholde mig fra at vedligeholde nogen skepsis også fremover.

Jeg synes, det er fint, at der er lagt afstand til i hvert fald den rendyrkede centralistiske tankegang, og at vi nu snakker på et mere moderat plan, for denne rendyrkede socialistiske tankegang, som andre kan have endnu, har vitterlig op gennem 1960'erne og 1970'erne på en masse af samfundslivets områder vist sin utilstrækkelighed og sin forfelelse. Derfor er det godt, at der bliver lagt afstand til den i dag i denne sammenhæng.

Jeg synes i øvrigt også, at der var mange sammenfald i de anførte betragtninger her i dag; det vidner om, at en modningsproces er i gang på en række områder, og det er udmærket. Jeg synes, at hvis man tolker velvilligt, er der en fornuftig modningsproces i gang omkring spørgsmålet om EFG og mesterlæren, og den modningsproces vil forhåbentlig forløbe videre. Der er en modningsproces i gang i retning af at undgå den konkurrence, som påføres traditionelle uddannelsesgrene fra forskellig side, deriblandt f.eks. visse beskæftigelsesprojekter og andre

[Øllgaard]

sammenlignelige fremstød. Der er en modningsproces i gang i retning af, at vi i fremtiden skal passe bedre på ikke at påføre vores udmærkede uddannelsesgrene en unfair og ufornuftig konkurrence.

Jeg glemte i mit første indlæg at stille et lille spørgsmål vedrørende punkt 10, der drejer sig om den voksne del af befolkningens tilbud. Jeg har simpelt hen undret mig lidt over, hvorfor det er havnet i dette beslutningsforslag, så lige en kommentar til, hvorfor punkt 10 egentlig er med her, vil jeg da gerne have. Men jeg takker i øvrigt for svarene, og jeg konstaterer, at nogle af formuleringerne, som vi kan se forskelligt på, fandt nogen afklaring. Denne afklaring vil vi da bidrage til kan fortsætte under det udvalgsarbejde, som vi vil gå ind i og lægge betydelige kræfter i.

Karen Højte Jensen (KF):

Må jeg til ministeren og til hr. Nørgaard Sørensen sige, at det er beklageligt, at de føler sig noget skudt i skoene, men ville de have undgået det, måtte jeg have bedt om et andet ordvalg i bemærkningerne til forslaget.

Ministerens antastede mit ordvalg og mit blik. Jeg vil da gerne sige, at jeg satte ikke spørgsmålstegn ved, om de unge skulle have ret til uddannelse. Jeg citerer fra min første tale:

»Samtlige unge skal have garanti for en uddannelse. Hvad vil dette med garantien sige?«

Jeg beklager, at ministeren ikke forstår mit spørgsmål, men jeg skal naturligvis gerne uddybe det. Der er enighed om mellem socialdemokratiet og andre partier, også det konservative folkeparti, at vi må ændre strømmen til gymnasiet, som i høj grad sigter på ansættelse i det offentlige. Vi ønsker også, at de erhvervsrettede uddannelser skal styrkes, men når man her siger, at der skal være en garanti for denne uddannelse, vil jeg gerne spørge, om det kan gøres uden om virksomhederne. Virksomhedernes placering i uddannelsessystemet, hvordan skal man se den? Set med mine øjne griber man her ind i det frie erhvervsliv. Hvordan forestiller ministeren sig dette realiseret?

Ministerens kommenterede i øvrigt mit indlæg på en ejendommelig måde. Det er ministeren tilladt at være politisk, det er åbenbart

ikke tilladt konservative folketingsmedlemmer. Og ministeren ønskede ikke at svare på mine spørgsmål. Alle mine bemærkninger i min første tale kommer naturligvis på baggrund af vores interesse for de 16-19-åriges fremtid. Det er af meget stor betydning, at ressourcerne her bruges rigtigt. Der må skabes kvalitet for de unge, så de ikke senere kan bebrejde os, at vi ikke gjorde noget for dem. Det er de unge, der skal føre samfundet videre; dygtighed skal være lokomotivet i samfundet.

Jeg er glad for, at hr. Nørgaard Sørensen opfattede det, jeg fremførte, som udtryk for en rendyrket konservativ holdning.

Der bliver talt om, hvorfor vi går mod praktisk arbejde i gymnasiet. Det gør vi ud fra den betragtning, at vi finder det rimeligt at fastholde to linjer, nemlig en erhvervsrettet og en studieforberevende. Det er givet, at hvis man sætter praktisk arbejde ind i gymnasiet, vil det tage tid fra de mere boglige fag, og da vi som sagt går ind for, at gymnasiet skal være studieforberevende, går vi ikke ind for det praktiske arbejde.

Man taler også så meget om, at de unge skal have medbestemmelsesret. Jeg er da ikke sikker på, at alle, der går i gymnasiet, synes, det er så vidunderligt, hvis der nu skal tilføres gymnasieundervisningen praktisk arbejde.

Halvgaard (FP):

Nu har der været tale om praktikpladsproblemet, og man har ligefrem sagt, at man måske burde lægge pres på erhvervslivet for at få det til at modtage lærlinge. Man har faktisk i et par indlæg næsten bebrejdet erhvervslivet, at det ikke har modtaget lærlinge osv. Nu er den situation, som er opstået, jo ikke erhvervslivets, men folketingets ansvar, og når der ikke er brug for lærlinge i erhvervslivet, er det netop, fordi man har ført en forkert politik. Og hele spørgsmålet om praktikpladser osv. løses kun, hvis folketinget gennemfører en erhvervsvenlig politik, der gør erhvervslivet konkurrencedygtigt. Det er den, eneste måde at øge produktionen på, og det er simpelt hen den eneste måde at skaffe praktikpladser på.

Så er der lige en anden ting, jeg også godt vil berøre, og det er den såkaldte restgruppe. Jeg bryder mig heller ikke om at bruge det ord. Nu kender jeg af erfaring mange, som

[Halvgaard]

er blevet skoletrætte, og som ikke har ønsket at vandre fra skolebænk til skolebænk, men som er gået direkte ud i erhvervslivet og som arbejdsdrenge eller på anden måde har fået sig et job. Det skal man i hvert fald ikke klandre dem for. Hvis man endelig skal klandre nogen, er det igen folketinget, man skal klandre, fordi det ikke har gennemført en skolelov, der i tilstrækkelig grad tilgodeser interesserne hos netop de skoletrætte og de elever, som ikke er bogligt begavede. Man bør tilrettelægge en undervisning i folkeskolen, der tilgodeser deres interesser og ønsker.

Og så vil jeg da gerne bede ministeren om også at overveje, om der ikke er mulighed for, når nu vi skal til at diskutere i udvalget spørgsmålet om de 16-19-åriges uddannelse, en koordination – da man jo har både lærerkræfter og lokaler i folkeskolen – af folkeskolens 10. klasse og lærlinguddannelserne.

Ebba Strange (SF):

Kort om praktikpladsproblemet. Jeg takker ministeren for de svar, jeg fik. Vi skal bore lidt mere i i udvalget, ligesom hr. Nørsgaard Sørensen var inde på, hvad det er for områder, for jeg tror nok, ministeren er enig med mig i, at det rammer netop pigerne meget, især inden for de utraditionelle pigefag. Det er også noget, vi skal være opmærksomme på.

Også tak for oplysningen om, hvor mange der er tilmeldt EFG-uddannelserne. Men hvad med afslagene? For det, vi har læst i aviserne, er jo, at 12.000 får afslag, og mange af dem vil der blive skabt pladser til. Jeg sidder her og lytter med stor forundring til indtil flere ordførere – hr. Steffensen, fru Mimi Jakobsen og måske flere, det ved jeg ikke – som siger, at vi skal drage de unge over i de praktiske uddannelser, for det er så meget værd at blive praktisk uddannet. Jeg er lige ved at sige: ja men herregud, de går jo derved, og så får de afslag, 12.000 af dem, så hvad er det for en draging, man er ude på? Man drager dem altså over til noget, som er en blindgyde, som de ikke kan komme ind i, og hvis de endelig er kommet ind, kan de ikke få praktikpladser; så kan de gå ud igen efter et års forløb. Det er da ikke noget at drage dem imod, så det kan jeg da godt forstå at de ikke føler sig særlig tiltrukket af;

heldigvis er der dog mange, der føler sig tiltrukket af det.

Og så kritiserer fru Mimi Jakobsen de mennesker, der går i gymnasiet, fordi de synes, at en studentereksamen er nu meget god at have. Ja men det er den altså. Jeg kender personlig et par stykker, meget godt endda, mig meget nærstående unge mennesker, som har taget sådan en studentereksamen uden at gå videre med noget studium, og de har faktisk lidt fornøjelse af den. Der er meget, de har at kritisere gymnasiet for; det er der også mange af de gymnasieelever, jeg kender i dag, der har, og med god grund. Men så længe der ikke er noget, der er lige så meget værd – for nu står vi altså her med noget, en ligeværdighed, som ministeren gerne vil skabe, og det vil jeg sådan set også gerne – synes jeg ikke, der er noget at sige til, at de unge mennesker går ind i gymnasierne og tager den udvikling, den lærdom og den viden og erfaring, det kan give i de år, de går der. Derfor er jeg selvfølgelig glad for, at ministeren skriver sådan helt generelt, at perioder med praktisk beskæftigelse skal indgå i ethvert uddannelsesforløb, fordi det må jo så også handle om gymnasierne, at enhver uddannelse skal have en kerne af fællesfag, og at der i enhver uddannelse skal indgå nogle ting, der kvalificerer eleverne til en videre erhvervsmæssig uddannelse eller beskæftigelse, fordi det lægger op til, at der skal ske en ændring af indholdet i gymnasierne og af formen på gymnasierne; det synes jeg er vigtigt.

Jeg kunne også godt tænke mig at spørge både fru Mimi Jakobsen og andre, der har sagt det samme, ja, også hr. Bertel Haarder: hvad er det egentlig for en masse job og praktikpladser, man vil skaffe til disse unge mennesker? Vi har 50.000 eller 70.000 unge arbejdsløse. Nu skal de pludselig ud i forpraktik alle sammen, og de skal have job alle sammen. Jeg kunne godt lide at vide, hvordan man vil skaffe dem.

Når hr. Øllgaard siger, at der ikke er brug for reformer, for vi er bare i øjeblikket sådan lidt tilfældigt i en unormal situation, så vil jeg godt spørge hr. Øllgaard: er det, at det borgerlige Danmark, det kapitalistiske Danmark, er røget ind i en økonomisk krise, der nu har varet i 6-7 år, en unormal situation? Tror hr. Øllgaard ikke, at en del af denne krise også er en strukturkrise, der stiller helt

[Ebba Strange]

andre krav til den fremtidige arbejdskraft, stiller helt andre krav til, hvordan vi i fremtiden skal tilrettelægge vores tilværelse og vores arbejde, og at det igen stiller nogle helt andre krav til de uddannelser, som vores unge mennesker får brug for? Det tror jeg, og derfor mener jeg, at der er brug for reformer.

Hr. Øllgaard siger, at han hellere vil give de unge frihed end lighed, og så er jeg også lige ved at springe op, for hvad er det for en frihed, hr. Øllgaard vil give dem? Det er frihed til at kunne vælge. Hvad er det, de har at vælge imellem, når der er de skrappe adgangskrav til EFG-uddannelserne, når der er krav for at komme i gymnasiet? Det med den frie adgang til gymnasiet bliver sagt hver gang i disse debatter, men den er ikke fri, for hvis man ikke har valgt tysk i 7. klasse, og hvis man ikke har tilfredsstillende resultater i både det ene og det andet, så kommer man altså ikke derind. Og den er heller ikke fri, for hvis ikke man har tilpasset sig skolesystemet, fra man kom i 1. klasse, så har man ikke en levende chance for at blive erklæret egnet.

Det er den frihed, hr. Øllgaard hylder. Det er en ufrihed for de mange tusinde unge, der ikke har mulighed for at komme ind i uddannelsessystemet, og det er en ufrihed for de mange tusinde unge, der er henvist til arbejdsløshed og til at leve resten af deres liv på en dårlig løn.

Undskyld at jeg bliver lidt ophidset, men det sker jo en gang imellem.

Der er én ting, jeg lige skal have sagt endnu – det kan jeg ikke nå, for den røde lampe lyser, så jeg vil lade være.

(Kort bemærkning).

Øllgaard (V):

En kort bemærkning, medens fru Ebba Strange er varm.

Det, jeg forsøgte at sige, var, at vi skal se nøje på, om de problemer, vi har, er nogle, vi har skabt os, fordi vi har opført os forkert og udviklet nogle forvridninger, det være sig i erhvervslivet eller på arbejdsmarkedet. Jeg mener faktisk, at vi står med en hel del selvskabte problemer. I anledning af disse selvskabte problemer bør vi i hvert fald ikke kaste os ud i de store reformer. Det bortforklarer naturligvis ikke, at der er sket en masse i samfundet i 1960'erne og i 1970'erne. Jeg vil

godt have de to årsagssammenhænge skilt ad. Det er det ene.

Hvad spørgsmålet om friheden angår, så indsnævrede fru Ebba Strange mine bemærkninger til et spørgsmål om de unges frihed. Det kunne man også gøre, men det, jeg faktisk sagde, det var nu, at jeg ønsker at bevare friheden for de unge, de lokale myndigheder, de specielle erhvervsgrupper, de specielle befolkningsgrupper, i det hele taget dette net af mange selvstændige personer og organer, vi har bl. a. i vores frie skolesystemer. Det er disses frihed, jeg ønsker at bevare for derigennem at bevare et bredt udsnit af valgmuligheder for den enkelte til forskel fra i samordningens navn, i centraliseringsnavn, at indsnævre tilbuddene. Det bliver nemlig resultatet, hvis man indsnævrer i en eller anden grad i retning af en enhedsungdomsskole. Det er dér, mine betragtninger kommer ind.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg har fire ting, jeg gerne vil kommentere her i anden omgang.

Først vedrørende styringsproblemerne, som jeg ikke nåede at få plads til i mit første indlæg. Det er meget afgørende for, tror jeg, hvordan vi kommer videre i denne sag, at vi får skabt et styringsinstrument, som giver os mulighed for at øve bedre indflydelse, end vi har kunnet det frem til nu. Det er vel bl. a. på grund af manglende styringsmuligheder, tingene er kørt skævt i de seneste år. Men det er et område, som der knytter sig stærke traditioner og derfor også stærke følelser til, og det skal vi respektere meget langt. Der er derfor god grund til, at vi under arbejdet nu her får en debat i gang omkring styringsproblemerne.

Der er jo ingen grund til at skjule, at der er forskellighed i opfattelsen hos på den ene side arbejdsmarkedets parter, på den anden side amtskommunerne og så endelig undervisningsministeriet med direktoraterne. I dag har vi ansvaret for de forskellige uddannelser liggende forskellige steder, og jeg mener, at vi nøje må overveje, hvordan vi på hensigtsmæssig måde kan få placeret ansvaret fremover. Jeg forestiller mig, at det må indgå i vores debat, om det er rigtigt at prøve at lægge ansvaret for den fysiske planlægning af ungdomsuddannelserne i amtskommunerne

[Ole Vig Jensen]

og så give undervisningsministeriet og arbejdsmarkedets parter afgørende indflydelse på selve uddannelsernes indhold og udformning. Jeg vil i hvert fald bede ministeren om at tage det med i de videre overvejelser.

Det andet punkt, jeg ville nævne, var vedrørende finansieringen, hvor jeg efter dagens indlæg forstår, at hr. Bertel Haarder vil være i stand til at tilføre udvalget uanede mængder af ressourcer, og det tilbud vil vi bestemt tage imod.

Herudover skal jeg til ministeren komme med noget, jeg mener har et aktuelt budskab. Den gymnasieplanlægning, som er forberedt og på det nærmeste godkendt – jeg ved godt, at den ikke er fuldstændig godkendt – har jo medført bygning af mange gymnasier og forberedelse af endnu flere byggerier. Vi har set i dagens aviser, at der allerede nu er amtskommuner, der gør sig overvejelser om at standse forberedelsen af byggeri, som ellers skulle have været i gang. Jeg mener, at ministeren bør være meget opmærksom på den videre udbygning lige netop fra i dag, for det kan godt være, at vi ad den vej ikke blot kan søge at disponere rigtigt, men også at skaffe midler til at styrke den erhvervsfaglige uddannelse, det, som jeg har forstået faktisk er alles formål her i dag.

Så er der for det tredje voksenundervisningen, som jeg ikke har nået at kommentere og er nødt til at gøre kort. Jeg vil gerne i modsætning til flere andre, der har undret sig over, at ministeren havde det med i beslutningsforslaget, sige, at fra radikal side er vi tilfredse med, at der bliver mindet om, at vi samtidig med at forbedre og udbygge ungdomsuddannelserne må føle en stærk forpligtelse til at få tilvejebragt uddannelses tilbud til den voksne del af befolkningen, ikke mindst dem, som har en meget kort uddannelse bag sig.

Så til sidst en bemærkning til hr. Øllgaard, som navnlig i sit sidste indlæg bragte U 90 ind på arenaen igen. Egentlig synes jeg, at hr. Øllgaard gør sig rigelige bekymringer, eller også er det et udtryk for beskedenhed.

Sagen er jo, at hr. Øllgaard har deltaget i arbejdet, og at U 90 ikke blot består af flertalsindstillinger, men også af en række mindretalsindstillinger, og dem har jeg haft lige så stor glæde af at læse og bruge i den almindelige uddannelsespolitiske debat. Jeg opfatter U 90 som det udspil til en videre

debat, som netop også mindretalsudtalelserne er udtryk for, og dem har bl. a. hr. Øllgaard på udmærket måde formuleret sammen med andre gode folk, jeg også kunne have nævnt.

Steen Folke (VS):

Jeg vil gerne over for undervisningsministeren bekræfte det, jeg sagde som konklusion på mit indlæg om regeringens forslag, nemlig at VS har sympati for en række af de intentioner, der er nedlagt i forslaget. Alligevel bestod mit indlæg i høj grad af kritiske bemærkninger, både til enkelte punkter og til den vage udformning, som det hele havde. Jeg vil godt prøve at tydeliggøre VS' holdning, hvis den er forekommet ministeren uklar.

Jeg mener, man måske kan gribe det an på en lidt anden led, end jeg gjorde i mit første indlæg, og sige, at der i dette forslag til folketingsbeslutning er punkter af tre typer. Der er en kategori af punkter, som alle stort set er enige om. Der er en række af punkterne, som ingen bogstavelig talt har kommenteret, og som der formentlig ikke er nogen større uenighed om. Men de punkter, der er interessante, falder efter min vurdering i to dele.

På den ene side er der de punkter, som socialdemokratiet formentlig kan blive meget lidt enige med venstre om. Der tænker jeg især på nogle af elementerne i punkt 3 og punkt 5, og det er nogle punkter, jeg er overordentlig kritisk over for. Det drejer sig om en eller anden udformning af denne såkaldte ungdomsgaranti, som jo også er taget op i det forslag, venstre har fremsat, og hvor jeg ser nogle alvorlige risici i retning af, at man reelt får udhulet og undergravet nogle af de bestående uddannelser, f.eks. EFG-uddannelserne, som jeg nævnte, ved at indføre en slags kortere EFG-forløb med den hensigt at få flere sluset ind i systemet. Der er i det hele taget spørgsmålet om at lave alle disse korte kurser. Det, jeg er bange for, er, at man får lavet nogle uddannelser, som bliver alt for meget indrettet efter nogle kortsigtede erhvervsbehov, og hvor der ikke bliver tale om en egentlig sammenhængende uddannelse, som virkelig kan være med til at udvikle den pågældende.

Tilsvarende, måske nok især, punkt 5, spørgsmålet om den større fleksibilitet, hvor man altså skal kunne gå ind og ud på for-

[Steen Folke]

skellige trin i alle uddannelserne. Hele den modulopbygning, som jeg mener det lægger op til, er lige nam-nam for hr. Bertel Haarder. Det er dér, hvor der imødeses muligheder for virkelig at sætte ind med sparekni-ven. I stedet for disse ret kostbare og varige uddannelser med en betydelig kvalitet kan man få nogle modulopbyggede, fleksible ud-dannelser, som man kan skære ned på og gøre meget billigere. Jeg mener, at hr. Bertel Haarder har fuldstændig ret, at det kan lyk-kes at spare en masse penge ved at lave ud-dannelserne om efter hr. Bertel Haarders principper. Jeg er modstander af den forrin-gelse af uddannelserne, hr. Bertel Haarder gerne ser, og jeg mener, der i regeringens forslag, specielt punkt 5, ligger nogle ting, som går i samme retning.

Derfor tror jeg, at disse punkter er dem, som socialdemokratiet og venstre måske kan blive enige om. Jeg synes selvfølgelig, det vil være et kedeligt udfald af alt dette, hvis det bliver gennemført, at man får muliggjort en mere rationel nedskæring inden for uddan-nelserne, sådan som hr. Bertel Haarder tyde-ligt gav udtryk for det.

Den anden mulighed er at gennemføre nogle af de andre vigtige punkter i forslaget, hvor man næppe kan blive enige med højre-fløjen fra socialdemokratiets side. Det er et punkt som punkt 4 om adgangen til gennem flere forskellige uddannelser at opnå en vide-regående kompetence. Det er et punkt, som vi tilslutter os, og vi synes, det er et vigtigt punkt. Det er punkt 6, spørgsmålet om et større fællesindhold i de forskellige kategori-er af ungdomsuddannelser, og det er punkt 7 om den praktiske islæt i uddannelserne. Det er nogle af de punkter, som vi synes er inter-essante og perspektivrige i forslaget. Jeg har kritiseret, at de er alt for lidt konkretiseret, og den kritik vil jeg fastholde. Men her er nogle punkter, som vi altså ville være interes-seret i.

Jeg tror nok, at socialdemokratiet kommer til at vælge side. Enten får man gennemført nogle af de egentlige reformideer, som endnu er tilbage, om end i barberet form i forhold til de oprindelige forslag, eller også får man gennemført de punkter, som egner sig til gennemførelse af et nyt nedskæringsfelttog i uddannelsessektoren. Desværre synes jeg nok, at socialdemokratiets meget positive modtagelse af venstres forslag og bemærk-

ninger kunne tyde på, at det især er det sid-ste, man risikerer at få ud af denne omgang, og det ville jo være trist.

Alfred Hansen (DR):

Jeg nåede desværre ikke at komme hele raden rundt. Det var ikke uvilje fra min side over for CDs forslag. Jeg vil godt sige, at retsforbundet ikke kan støtte dette forslag af flere grunde.

For det første tror vi ikke, det er lykken at gøre gymnasiet 4-årigt. For det andet tror vi ikke, det er en heldig udvikling at uddanne halve studenter, hvilket faktisk ville være re-sultatet af en vedtagelse af dette forslag. Der kan selvfølgelig være en vis fornuft i at gøre status på et eller andet tidspunkt, lave en eller anden form for stopprøve, men vi me-ner ikke, at dette forslag er udformet sådan, at det tilfredsstiller retsforbundets ønsker i den retning.

Endelig er der punkt 7 i CDs forslag, som vi ikke kan acceptere på nogen måde, nemlig at studentereksamen skal være den eneste adgangsgivende eksamen til de højere lære-anstalter. Vi mener, at der også er andre må-der, man kan tilegne sig den fornødne viden på, end lige netop gennem en studentereks-amen.

Der har været talt, ikke mindst af hr. Nør-gaard Sørensen, om problemet med praktik-pladser. Det er jo rigtigt, at det er et vældigt problem, og jeg vil opfordre regeringen til at skabe grundlag for en større erhvervsaktivi-tet, bedre forhold for erhvervslivet. Derved kan der skabes grobund for et ønske hos ar-bejdsgiverne om at have flere elever i prak-tik.

Jeg tror også, at arbejdsgiverne gerne vil vide noget om, hvad de elever, de kan få i praktik, rent faktisk kan, at de fra EFG-skol-erne får en tilkendegivelse om de pågælden-de elevens interesser og anlæg. Jeg vil opfor-dre ministeren til at tage et initiativ i den retning for at prøve, om det måske kunne animere arbejdsgiverne til i større udstræk-ning at tage praktikanter fra EFG-skolerne.

Vi finder i retsforbundet, at EFG-uddan-nelserne er en værdifuld nyskabelse, men vi finder samtidig, at der er en række fordele ved mesterlæren, og vi mener, at de to ud-dannelsesformer fortsat bør eksistere ved si-den af hinanden, enten i konkurrence eller i

[Alfred Hansen]

samarbejde – vi ser naturligvis helst det sidste.

Med hensyn til ministerens forslag synes jeg nok, som også andre ordførere har været inde på det, at det var rart at få præciseret, hvordan man i grunden vil leve op til ønsket om ligeværdige uddannelser, ligeværdige tilbud. Det er et meget udefinerbart begreb, og der ligger da umiddelbart noget meget smukt i det, men skal man gøre uddannelserne ligeværdige ved f. eks. ens aflønning af jobbene i de forskellige uddannelser, eller på hvilken måde vil man realisere disse smukke tanker?

Jeg vil også gerne bede ministeren, hvis ministeren agter at tage ordet igen, om et par kommentarer til punkt 3 om, at der skal udøves en aktiv indsats over for unge, og at man skal motivere dem til at gå ind i eksisterende uddannelser. Det er måske nok det, der er problemet, hvordan man får motiveret dem. Hvilke midler skal der tages i anvendelse, for at man kan leve op til både at få dem til at udøve en aktiv indsats og til at være motiverede?

Jeg vil også gerne have at vide med hensyn til punkt 7, hvordan man vil lægge praktisk beskæftigelse ind i ethvert uddannelsesforløb. Hvordan vil man praktisere det inden for gymnasiet f. eks.? Det skal efter min mening ikke være på en sådan måde, at man forringer det faglige og det teoretiske niveau.

Endelig skal jeg da sige, at jeg er helt enig med ministeren i det, der fremgår af punkt 4 og punkt 5. Det er nogle af de ting, vi har taget med i retsforbundets oplæg til debat om de 16–19-åriges uddannelse.

Vi skal naturligvis give de unge en god fornemmelse for, hvordan tingene er og hænger sammen i samfundet. Vi skal orientere dem om, hvordan samfundet fungerer. Men i vor iver efter at give de unge et godt indblik i samfundet omkring dem tror jeg vi skal passe på, at vi ikke glemmer værdien af, at der også arbejdes med historiske, filosofiske og etiske, kort sagt kulturpolitiske, emner på et solidt grundlag. Jeg tror ikke, at vi skaber voksne mennesker bare ved at give dem kendskab til livet omkring os. Jeg tror også, de har behov for i deres videre arbejde at vide noget om, hvordan fortiden har været. Jeg tror, der er nogle kulturpolitiske værdier, som vi må prøve at give alle unge et indblik i. Det er vigtigt, at de unge gennem kendskab til disse fag, som jeg her har nævnt,

sættes i stand til kritisk og i frihed at tage stilling på et andet grundlag end det, som prædikkes af de tekniske eksperter.

Jeg kunne ønske mig, at man med hensyn til de lærere i folkeskolen, som skal give erhvervsorientering, foruden en læreruddannelse, altså en pædagoguddannelse, kunne overveje at give dem en grunduddannelse for erhvervsvejledere for at gøre dem bedre egnede til at give eleverne en alsidig orientering om de uddannelsesmuligheder, der eksisterer.

Bertel Haarder (V):

Ministeren må meget gerne for min skyld henregne de sociale uddannelser under de kortere videregående uddannelser. Men det ændrer ikke ved det faktum, som både jeg og nu også administrationsdepartementet har hæftet sig ved, at de bygger på folkeskolens teoretiske kundskabsniveau, og at det derfor er spild, når man gør det til en fordel at tage studentereksamen, 2 HF-fag eller en erhvervsuddannelse, før de går ind på seminariet. Man burde i stedet gøre det til en nøjagtig lige så stor fordel eller større fordel at have arbejdet 3 år i en børnehave.

I dette synspunkt er jeg Herren hjælpe mig enig med hr. Steen Folkes vigtigste medlemsorganisation, BUPL, der til min overraskelse i Børn og Unge har skrevet, at jeg tager helt fejl, når jeg tror, at det er den pågældende organisation, der har pustet dette op; organisationen er tværtimod enig med mig og uenig med dem, der har lavet det nye cirkulære. Mere galt afmarcheret er jeg altså ikke, selv om hr. Steen Folke mener, at jeg er så forfærdelig.

Så vil jeg sige til ministeren, at der må være en eller anden misforståelse et sted, for ministeren var enig med hr. Ole Vig Jensen, og det var jeg også, men jeg er meget uenig med ministeren. Jeg tror, at løsningen er, at ministeren overhørte, at hr. Ole Vig Jensen, da han talte om en enhedsuddannelse, altså sammenlægning af EFG og mesterlæren, udtrykkelig gjorde opmærksom på, at man stadig væk skulle kunne komme ind i denne fællesuddannelse ved at starte uden for institutionen, ved at starte ude i virkeligheden, ude på et værksted eller en virksomhed. Det sagde han meget tydeligt. Derfor er jeg 100 pct. enig med hr. Ole Vig Jensen, for det ligger jo også i venstres forslag, at disse to ud-

[Bertel Haarder]

dannelser skal samkøres. Det var det, de 4 ubesvarede spørgsmål i finansudvalget drejede sig om.

Til min store glæde hører jeg nu, at hr. Alfred Hansen på retsforbundets vegne er på fuldstændig samme linje, så hvis ministeren nu pludselig er enig med os i det, er den jo klaret. Men er sandheden ikke, at ministeren er i mindretal med det synspunkt, at det skal være forbudt at starte uden for institutionen, når man vil have en erhvervsuddannelse? Er det ikke sagen?

Fru Ebba Strange talte om disse 60.000–70.000 unge arbejdsløse. Jeg vil lige gøre opmærksom på, at der alt i alt i Danmark kun er 57.000 mennesker, som har været ledige i over 5 uger, hvoraf de 25.000 er unge under 24 år, og hvis vi tager, hvor mange unge der har været ledige i mere end 27 uger, så er det nede på 5.000. Denne gigantiske ungdomsarbejdsløshed, som man desværre har fyldt de unge med, og det beklager jeg meget, for det har gjort mange af dem passive og opgivende på forhånd, skal man altså spise en hel masse brød til. Jeg vil også lige gøre opmærksom på, at der mangler unge folk inden for DSB, postvæsenet og politiet, at man f. eks. i Københavns kommune ikke kan skaffe hjemmehjælpere, og at man slet ikke kan skaffe dagplejere, og at man i 1/3 af danske industrivirksomheder mangler folk. Det er altså en længere historie end den, fru Ebba Strange her kom med. Det er noget, som bør drøftes meget alvorligt på et tidspunkt, hvor arbejdsministeren er til stede.

Første næstformand (Enggaard):

Hr. Bertel Haarders indlæg har fremkaldt ønsker om flere korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg har ikke forstået, at der var nogen uenighed mellem ministeren og mig, i hvert fald ikke foreløbig. Men jeg kan bekræfte, at det, som hr. Bertel Haarder sagde her til sidst, er jeg ganske enig i, så lad os håbe, at når vi går i gang med udvalgsarbejdet, så konstaterer man ingen uenighed. Men for at der ikke skal være nogen tvivl om, hvad jeg selv mener, så har jeg lyst til at sige, at når jeg advarede imod – og det forstod jeg egentlig at ministeren var enig i – at vi i ungdoms-

uddannelserne som helhed skulle tilstræbe en enhedsuddannelse, altså den stærke integration, så var både ministeren og jeg enige om, at det skal vi ikke, og det lægger ministeren heller ikke op til.

Når det gælder forholdet mellem den erhvervsfaglige grunduddannelse, EFG, og mesterlæren, så gav jeg udtryk for, at jeg vil fastholde, mit parti vil fastholde, de værdier, der ligger i mesterlæren. Det har jeg forklaret, det behøver jeg ikke at gentage. Vi vil være fordomsfrie, når det gælder om at overveje, om vi for disse to uddannelsesretninger skal finde en fælles linje, hvorefter de kan køre.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg er enig i, at vi ikke kan klare ungdomsarbejdsløsheden med korte bemærkninger her fra talerstolen, det er det for stort et problem til. Jeg vil bare lige sige, at nu skal vi ikke skændes om et tal, der er for højt fra min side, men alt for lavt fra hr. Bertel Haarders. Når hr. Bertel Haarder når til så lavt et tal, så skyldes det bl. a. de beskæftigelsesprojekter, der bliver sat i gang for unge, hvorefter de igen ryger ud i arbejdsløshed. Det skyldes også, at de unge får arbejde på en grillbar eller et lignende sted i en kortere eller længere periode og kort tid af dagen. Det er en helt utilfredsstillende beskæftigelsessituation for dem.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Også jeg beklager meget, at disse alt for vellønnede beskæftigelsesarbejder afholder de unge fra at tage de uddannelses tilbud og job, der er.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Det, som kalder mig frem i denne omgang, er fru Ebba Stranges spørgsmål om muligheden for at skaffe plads til de unge, som søger EFG-uddannelserne her til sommer.

Vi har, som jeg nævnte, 39.000 tilmeldte, men som jeg også gav udtryk for, er det altså et tal – det ved vi af erfaring – som er forbundet med megen usikkerhed, for der er en mægtig udskiftning i den gruppe, viser tidli-

[Undervisningsministeren]

gere års undersøgelser os. Men under forudsætning – og det er selvfølgelig en klar forudsætning – af, at vi får bevillinger til det, vil vi formentlig kunne løse hele problemet inden for HK-området. Der er, så vidt jeg husker, 26.000, der er tilmeldt HK-området.

Men det kan ikke nytte noget, at vi ikke ser i øjnene, at der inden for de tekniske uddannelser nok vil blive et problem for en endda ikke helt ringe gruppe. Det kan være svært sådan i eksakte tal at sige, hvor stor gruppen vil være, men det vil være vanskeligt at få udbygget de tekniske skoler, så de kan optage dem. Det hænger sammen med, at det i sig selv er nogle meget kostbare skoler, men dertil kommer, at de også tidsmæssigt er vanskeligere at indrette. Der går simpelt hen længere tid til indretning af tekniske skoler.

Jeg må altså gøre opmærksom på, at vi kan komme ud for geografiske skævheder, at der bliver afvist nogle. Nu sagde jeg, at vi kunne løse problemet på HK-området, men vi kan godt risikere, at der bliver afvist HK-folk i den ene ende af landet, hvor vi har ledige pladser i den anden ende. Det er den slags geografiske skævheder, vi vil opleve, indtil systemet er tilstrækkeligt udbygget.

Så vil jeg godt lige sige et par bemærkninger til hr. Ole Vig Jensen. Jeg glædede mig ganske overordentlig meget over, at hr. Ole Vig Jensen sagde, at vi savner et styringsinstrument, som giver os bedre indflydelse. Jeg var meget glad for, at det var hr. Ole Vig Jensen, der sagde det, for sagt med min mund ville det være blevet til en »modbydelig socialistisk centralisme«. Det tror jeg ikke der er nogen der vil beskyldte eller mistænke hr. Ole Vig Jensen for.

Så var der nogle bemærkninger om gymnasiebyggeriet. Jeg er enig i, at vi skal følge det meget opmærksomt, men jeg vil først og fremmest sige, at de gymnasier, der er givet tilladelse til, er der ikke givet tilladelse til under hensyn til ungdomspuklen her op til 1983. Der er også foretaget længerevarende vurderinger, altså hen mod slutningen af 1980'erne, omkring 1990, af de gymnasier, der er givet tilladelse til. Men jeg er enig i, at vi skal følge det meget, meget nøje, og vi skal også se på, om vi kan lave løsninger, der måske er mindre investeringskrævende i en periode, hvor det øjensynlig viser sig at udvikle sig lidt anderledes.

Nu er der jo ingen af os, der ved, om denne nedgang i gymnasietilmeldingen er et kortvarigt fænomen. Vi har mig bekendt tidligere oplevet et sådant dyk i gymnasietilmeldingen, som ikke satte sig nogen langsigtede spor, men det er klart, at vi skal følge det med opmærksomhed. Jeg er vidende om – nu er det oplysninger, vi har fået i de allersejeste dage – at der er amter, der overvejer at lade være med at sætte gymnasiebyggeri i gang. Jeg har forhandlinger med andre amter, som helt klart vil løse nogle af deres nuværende problemer i midlertidige institutioner, så de, hvis denne tendens holder sig, kan nedlægge dem, og ellers kan de følge deres gymnasieudbygningsplan.

I forbindelse med bemærkningerne om voksenuddannelserne vil jeg da godt give den oplysning, at jeg her for et par dage siden bad sektorrådet for voksenundervisningen om at prøve at udarbejde en samlet plan for, hvordan tilrettelæggelsen af voksenuddannelserne efter sektorrådets mening bør tilrettelægges. Jeg synes, det er vigtigt at få gennemarbejdet den problemstilling.

Til sidst en enkelt bemærkning til den sag, hr. Bertel Haarder og jeg har diskuteret mange gange, cirkulæret til børne- og fritidspædagogseminarierne. Jeg vil kun lige komme med den oplysning, som hr. Bertel Haarder har fået før, at i 1980 vil 40 pct. af pladserne gå just til den kategori, hr. Bertel Haarder taler om, så sådan helt ladt i stikken er de alligevel ikke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Enggaard):

Der er ikke mere på dagsordenen.

[Første næstformand]

Medlemmer af folketinget Birgith Mogensen (CD), Bollmann (CD), Mimi Jakobsen (CD) og Arne Melchior (CD) har meddelt mig, at de ønsker til energiministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke konsekvenser drager regeringen af det positive udfald af den svenske a-kraftafstemning?«

(Forespørgsel nr. 18).

Udvalget af 14. november 1979 om Grønlandslove har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om støtte til erhverv i Grønland. (Lovforslag nr. L 146).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Erhvervsudvalget (26/3 80):

Udtræder: Lone Dybkjær
Ny stedf.: Bolvig

Grønlandsudvalget (27/3 80):

Udtræder: Brusvang
Nyt medl.: Arne Melchior

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 28. marts 1980, kl. 11.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.08
